

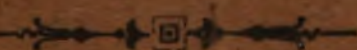
Verð: 30 aur.

Íslendinga sögur.

36.

Kjalnesinga saga.

Búið hefir til prentunar
Valdimar Ásmundarson.

Reykjavík.

Kostnaðarmaður: **Sigurður Kristjánsson.**

1902.

Félagsprentsmiðjan.

KJALNESINGA SAGA.

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR
VALD. ÁSMUNDARSON.

REYKJAVÍK.
KOSTNAÐARMAÐUR: SIGURÐUR KRISTJÁNSSON.
1902.

FÉLAGSPRENTSMIÐJAN.

FORMALI.

Kjalnesinga saga hefir verið gefin út tvisvar sinnum. Hún er gefin út í bókinni „Agiætar Fornmanna Sögur“, sem prentuð er á Hólum 1756, og síðan er hún gefin út í „Íslendinga sögum“ II. bindi, Kaupmannahöfn 1847, sem Jón Sigurðsson hefir búið undir prentun.

Saga þessi er allgömul, og virðist vera frá fyrra hlut 13. aldar, eftir því sem ráða má af ummælum í sögunni, þar sem talað er um Óláf Jónsson og Árna biskup. Árni biskup dó 1297. Sagan er auðsjáanlega rituð af manni, sem hefir verið mjög kunnugr þar sem sagan á að hafa gerzt, því örnefni eru þar rétt nefnd og heita svo enn í dag. Enn að öðru leyti hefir sagan eflaust við lítil söguleg rök að styðjast. Nafnið Esja er að öllum líkindum búið til af höfundi sögunnar, því Esjuberg mun ekki vera dregið af mannsnafni, og að mestu leyti mun sagan vera tilbúningr, þó hún kunni að vera að einhverju leyti bygð á munnmælum. Ornefnið Búahellir hefir til skamms tíma verið haft um helli í fjallinu í grend við Esjuberg. Nú er hann víst að mestu eða öllu horfinn,

enda hefir fyrr og síðar verið mikið hrun úr fjallinu og skriðuföll mjög tíð.

Þáttrinn um Búa er miklu yngri enn sagan og hefir honum verið bætt aftan við hana, enn ekki verið látiun vera sérstakr. Hann er auðvitað einkisverðr og á hann það tæplega skilið að hann sé gefinn út.

Hins vegar eru kaflar í sögunni sjálfri dável sagðir.

Misprentað *er á bls. 48:* Stað *fyrir* stað (er Árni biskup réð fyrir stað), *og á bls. 50* öllum lengri *fyrir* Öllumlengri.

Kjalnesinga saga.

Helgi bjóla, son Ketils flatnefs, nam Kjalarnes millum Leiruvágs ok Botnsár ok bjó at Hofi á Kjalarnesi. Hann var nýtmenni mikit í fornum sið, blótmaðr lítill, spakr ok hægr við alla. Helgi átti Þórnýju dóttur Ingólfs í Vík, er fyrst bygði Ísland. Þeira synir váru þeir Þorgrímr ok Arngrímr. Þeir váru báðir miklir ok sterkir ok hinir vasklegustu menn. Helgi skipaði skipverjum sínum lönd þau, sem hann hafði numit; hann fekk Þrándi á Þrándarstöðum, Eilífi í Eilífsdal, Hækingi í Hækingsdal, Tindi á Tindsstöðum, ok þar hverjum sem honum þótti fallit vera. Maðr hét Örlygr. Hann var írskr at allri ætt. Í þann tíma var Írland kristit; þar réð fyrir Konufögr Íra konungr. Þessi fyrrnefndr maðr varð fyrir konungs reiði. Hann fór at finna Patrek biskup frænda sinn, enn hann bað hann sigla til Íslands — „því at þangat er nú“, sagði hann,

„mikil sigling ríkra manna, enn ek vil þat leggja til með þér, at þú hafir þrjá hluti: þat er vígð mold, at þú látir undir hornstafi kirkjunnar, ok plenarium ok járnklukku vígða. Þú munt koma sunnan at Íslandi; þá skaltu sigla vestr fyrir, þar til er fjörðr mikill gengr vestan í landit; þú munt sjá í fjörðinn inn þrjú fjöll há ok dali í öllum; þú skalt stefna inn fyrir hit synnsta fjall, þar muntu fá góða höfn, ok þar er spakr formaðr, er heitir Helgi bjóla. Hann mun við þér taka, því hann er lítill blótmaðr, ok hann mun fá þér bústað sunnan undir því fjalli, er fyrr sagða ek þér frá; þar skaltu láta kirkju gera ok gefa hinum heilaga Kolumba. Far nú vel“, sagði biskup, „ok geym trú þinnar sem bezt, þótt þú verðir með heiðnum“. Eftir þat býr Örlygr ferð sína, ok er frá ferð hans þat fyrst at segja, at alt gekk eftir því sem biskup sagði. Hann tók í Þerneyjarsundi höfn; síðan fór hann at finna Helga bjólu, ok tók hann vel við honum; reisti Örlygr þar nú bú ok kirkju ok bjó þar síðan til elli.

2. Á ofanverðum dögum Konufögrs kom skip í Leiruvág; þar váru á írskir menn. Maðr hét Andríðr, ungr ok ókvángaðr, mikill ok sterkr. Þar var á kona sú, er hét Esja, ekkja ok mjök auðig. Sá maðr er nefndr Kolli, er þar var á skipi með þeim. Helgi tók við þeim

öllum; Kolla setti hann niðr í Kollafjörð, enn með því at Örlygr var gamall ok barnlauss, þá gaf hann upp land ok bú ok tók Esja við; settist hon þá at Esjubergi. Allir þessir menn váru kallaðir skírðir, enn þó var þat margra manna mál, at Esja væri forn í brögðum· Andríðr fór um vetrinn til vistar til Hofs; var þar þá fóstbræðralag ok með sonum Helga. Andríðr bað Helga fá sér bústað ok kvánfang; hann hafði auð fjár. Þá var skógi vaxit alt Kjalarnes, svá at þar at eins var rjóðr, er menn ruddu til bæja eða vega. Braut mikil var rudd eftir holtunum frá Hofi; þangat riðu þeir Helgi ok Andríðr um várit, ok er þeir kómu út á holtit, þá mælti Helgi: „Hér vil ek, Andríðr“, sagði hann, „gefa þér jörð, ok at þú reisir hér bæ; mér þykkir sem þér synir mínir vilið at þér sitið nær. Eftir þat reisti Andríðr bæ í brautinni ok kallaði Brautarholt, því at skógrinn var svá þykkr, at honum þótti alt annat starfameira. Andríðr setti þar reisulegt bú saman. Maðr hét Þormóðr; hann bjó í Þormóðsdal; með honum var systir hans, er Þuríðr hét; hon var frið sýnum ok auðig at fé. Þessar konu bað Helgi til handa Andríði, ok þessi konu var honum heitit. Þetta sumar var ok heitit Þorgrími Helgasyni Arndísi dóttur Þórðar skeggja af Skeggjastöðum, ok váru brullaupin bæði saman at Hofi, ok var veitt

1*

með hinu mesta kappi; var þar ok allfjölment. Eftir boðit fór Þuríðr í Brautarholt ok tók við búi fyrir innan stokk; var þat brátt auðsætt, at hon var mikill skörungr. Þau höfðu margt gangandi fjár ok gekk alt nær sjálfala úti í skóginum um nesit. Þetta haust var honum vant kvígu þrevetrar myrkrar; hon hét Mús. Þessi kvíga fanst þrim vetrum síðar á nesi því, er liggr til vestrs undan Brautarholti, ok hafði hon þá með sér tvá dilka, annan vetrgamlan, en annan sumargamlan; því kölluðu þeir þat Músarnes. Þann vetr er Andríðr bjó fyrstan í Brautarholti, andaðist Helgi bjóla; þat þótti mönnum hinn mesti skaði, því at hann var hinn vinsælasti maðr. Um várit skiftu þeir bræðr föðurarfi sínum; hafði Þorgrímr föðurleifð þeira ok mannaforráð, því at hann var eldri, enn Arngrímr útjarðir. Hann reisti bæ við fjörðinn, er hann kallaði Saurbæ. Hann fekk borgfirzkrar konu, er Ólof hét. Þau gátu tvá sonu saman, er hét Helgi ok Vakr; þeir urðu fræknir menn, enn ekki miklir á vöxt. Þorgrímr reisti bú um várit at Hofi; var þat brátt stórkostlegt, enda stóðu margar stoðir undir, vinir ok frændr; gerðist hann heraðsríkr; hafði hann mannaforráð alt til Nýjahrauns ok var kallat Brundælagoðorð; hann var kallaðr Þorgrímr goði. Hann var blótmaðr mikill; lét hann reisa hof mikit í túni

sínu; þat var hundrað fóta langt, enn sextugt á breidd; þar skyldu allir menn hoftoll til leggja. Þórr var þar mest tignaðr; þar var gert af innar kringlótt svá sem húfa væri; þat var alt tjaldat ok gluggat. Þar stóð Þórr í miðju ok önnur goð á tvær hendr; frammi fyrir þar stóð stallr með miklum hagleik gerr ok þiljaðr ofan með járni; þar á skyldi vera eldr, sá er aldri skyldi slokna; þat kölluðu þeir vígðan eld. Á þeim stalli skyldi liggja hringr mikill af silfri gerr; hann skyldi hofgoði hafa á hendi til allra mannfunda; þar at skyldu allir eiða sverja um kenslumál öll. Á þeim stalli skyldi ok standa bolli af kopar mikill; þar í skyldi láta blóð þat alt, er af því fé yrði, er Þór var gefit, eðr mönnum; þetta kölluðu þeir hlaut ok hlautbolla. Hlautinu skyldi dreifa yfir menn ok fé, enn fé þat, sem þar var gefit til, skyldi hafa til mannfagnaðar þá er blótveizlur eru hafðar. En mönnum, er þeir blótuðu, skyldi steypa ofan í fen þat, er úti var hjá dyrunum; þat kölluðu þeir Blótkeldu. Þau þvertré váru í skálanum at Hofi, er verit höfðu í hofinu, þá er Óláfr Jónsson lét bregða; lét hann þá öll kljúfa í sundr, ok váru þá enn alldigr. Þorgrímr lét setja várþing á Kjalarnesi suðr við sjóinn. Enn sér stað búðanna; þar skyldi öll mál sækja, ok þau ein til alþingis leggja, er þar yrði eigi sótt eða stærst

væri. Þau Þorgrímr ok Arndís gátu son saman; sá hét Þorsteinn; hann var snemmindis uppivöðslumaðr mikill ok þótti alt lágt hjá sér. Kolli bjó í Kollafirði, sem fyrr var sagt; hann fekk þeirar konu, er Þorgerðr hét, dóttur Eilífs ór Eilífsdal; þau gátu dóttur saman, er Ólof hét. Þat var at ágætum gert, hversu fögr hon var, ok því var hon kölluð Ólof hin væna.

3. Þá er þau Andríðr höfðu búit nökkura vetr í Brautarholti gátu þau son saman; sá var vatni ausinn ok kallaðr Búi. Hann var brátt mikit afbragð annarra manna ungra, meiri ok sterkari enn aðrir menn ok fríðari at sjá. Esja bjó at Esjubergi, sem fyrr var sagt; hon bauð til fóstrs Búa, syni Andríðs, ok fæddist hann upp at Esjubergi. Búi var kallaðr einrænn í uppfæðslu. Hann vildi aldri blóta, ok kveðst þat þykkja lítilmannlegt at hokra þar at. Hann vildi aldri með vápn fara, heldr fór hann með slöngu eina ok knýtti henni um sik jafnan. Kona er nefnd Þorgerðr; hon bjó á þeim bæ er heitir at Vatni, er síðan er kallat Elliðavatn. Með henni fæddist upp son hennar, er Kolfinnr hét; hann var snemma mikill ok ósýnilegr, svartr á hár. Hann lagðist á eldgróf ok beit börk af viði sleiktan ok gætti katla móður sinnar. Þorgerði þótti á þessu mein mikit; þó vildi Kolfinnr ráða. Þorgrímr

goði gaf mikinn gaum at þeim mönnum, sem ekki vildu blóta; sættu þeir af honum hinum mestu afarkostum; létu þeir Þorsteinn son hans þá fara mikil orð til Búa, er hann vildi eigi blóta, ok kölluðu hann Búa hund. Þat vár er Búi var tólf vetra, enn Þorsteinn son Þorgríms var átján vetra, stefndi Þorsteinn Búa um rangan átrúnað til Kjalarness þings, ok lét varða skóggang. Þessa sök sótti Þorsteinn ok varð Búi sekr skógarmaðr. Ekki lét Búi sem hann vissi, ok öllum ferðum sínum háttaði hann sem áðr; hann fór jafnan í Brautarholt, at finna föður sinn ok móður, ok svá gerði hann enn Af þessu öllu saman urðu fáleikar miklir millum húsa. Um várit, er á leið, er þess getit at Búi fór til Brautarholts; hann fór jafnan einn saman; ekki hafði hann vápnaburð meira enn fyrr; hann hafði knýtt um sik slöngu sinni. Þorsteinn sá för Búa ok kendi manninn. Hann gekk þá til föður síns ok mælti: „Hversu lengi skal svá fram fara, faðir, at sjá hundr er ek sótta til skógar í sumar, skal hér ganga um tún svo frjálslega, sem hann eigi oss engu at svara? Sýnist mér, ef slíkt þolist af þínum nábúum, sem öðrum muni ekki mikit þykkja fyrir at brjóta þitt boð, eða hirða eigi hvat vér mælum“. Þorgrími kveðst mikit þykkja til slíks haft, eða hvat viltu nú at hafast?“ Þorsteinn segir: „Ljóss er ek í því; ek vil at þú

fáir mér menn; vil ek taka Búa af lífi, er hann ferr heim; mér þykkir eigi þat í at virða, at faðir hans bjóði nökkura sæmd fyrir hann. Þetta staðfestist með þeim feðgum; halda þeir nú til njósnum, nær Búi gengr heim hjá. Búi dvaldist nökkurar nætr í Brautarholti, ok er hann bjóst heim, kom Þuríðr móðir hans at honum ok mælti: „Þat vilda ek son minn, at þú færir eigi svá óvarlega; mér er sagt, at Þorsteinn hafi hörð orð til þín; vilda ek at þú létir fara með þér it fæsta tvá vaska menn ok bærir vápn enn færir eigi slyppr sem konur". Búi segir: „Skyldr er ek at gera eftir þínum vilja; enn þungt er fóstru minni at annast slíka fleiri sem ek er; enn vant er at sjá, þótt fund okkarn Þorsteins beri saman, hverir frá kunna at segja, þótt ek eiga við liðsmun nökkurn; mun ek fara at sinni sem ek hefi ætlat. Eftir þat ferr Búi leið sína austr með sjá, ok þegar fekk Þorsteinn njósn af. Þeir tóku þá vápn sín ok urðu saman tólf. Búi var þá kominn á hæð þá er heitir Kléberg, er hann sá eftirförina; nam hann þá staðar ok tók at sé steina nökkura. Þeir Þorsteinn fóru mikit ok er þeir kvámu yfir læk þann er þar var, þá heyra þeir at þaut í slöngu Búa ok fló steinn sá kom fyrir brjóstit á einum manni Þorsteins ok fekk sá þegar bana. Þá sendi Búi stein nökkura ok hefir mann fyrir hverjum; vár

þeir Þorsteinn þá mjök komnir at Búa; sneri Búi þá af hæðinni annan veg; var þá leitit eitt í millum þeira. Í því laust yfir myrkri því, at hvergi sá af tám sér. Þorsteinn mælti þá: „Nú er við ramman reip at draga, er bæði er at eiga við hund og tröll, enn aftr munu vér nú fara fyrst at sinni; enn vilja skal ek til hafa at sá verði fundr okkar Búa, at vit eigum ekki báðir frá at segja“. Eftir þat sneru þeir aftr, ok báru förunauta sína með sér, ok undu allilla við sína ferð. Var þat ok mál manna, at þeim hefði allilla til tekist ferðin.

4. Búi fór heim, ok var Esja fóstra hans úti í dyrum ok heilsaði vel Búa. Hann tók ok vel kveðju hennar. Esja mælti: „Þóttist þú nú ekki liðfár vera um hríð“. Búi mælti: „Eigi þurfti nú fleiri“. Esja mælti: „Ekki varstu nú einn í bragði með öllu“. Búi mælti: „Gott þykki mér góðs at njóta“. Esja mælti: „Mun þér ekki enn leiðast eltingar Þorsteins?“ „Þá vissi þat“, sagði Búi, „ef ek ætta nökkurs trausts ván“. Esja mælti: „Til margs verðr hætt jafnan“. Eftir þat skildu þau talit. Nú líðr á til vetrar. Þá ferr Búi einn aftan seint út í Brautarholt, ok var þar um nóttina. Um morguninn fyrir dag var hann á fótum; sneri hann þá austr á holtit, þar er hann sá gerla til bæjarins at Hofi; veðr var heiðríkt ok bjart. Hann sá, at maðr kom út snemma at

Hofi í línklæðum. Sá sneri ofan af hliðinu ok gekk stræti þat er lá til hofsins; kenna þóttist Búi at þar var Þorsteinn. Búi sneri þá til hofsins, ok er hann kom þar, sá hann at garðrinn var ólæstr ok svá hofit. Búi gekk þá inn í hofit; hann sá at Þorsteinn lá á grúfu fyrir Þór. Búi fór þá hljóðlegar þar til er hann kom at Þorsteini. Hann greip þá til Þorsteins með því móti, at hann tók annarri hendi undir knésbætr honum, enn annari undir herðar honum með þeim hætti at hann brá Þorsteini á loft ok keyrði höfuð hans niðr við stein, svá fast at heilinn hraut um gólfit. Var hann þá þegar dauðr. Búi bar hann þá út ór hofinu ok kastaði honum undir garðinn; síðan sneri hann inn aftr í hofit. Hann tók þá eldinn þann hinn vígða ok tendraði; síðan bar hann login um hofit ok brá í tjöldin; las þar brátt hvat af öðru; logaði nú hofit innan á lítilli stundu. Búi sneri þá út ok læsti bæði hofinu ok garðinum, ok fleygði luklunum í logann. Eftir þat gekk Búi leið sína. Þorgrímr goði vaknaði um morguninn ok sá út. Hann gat at líta logann til hofsins; hét hann á menn sína, bæði konur ok karla, at hlaupa til með vatnkeröld ok hjálpa við hofinu; hann kallar ok á Þorstein son sinn ok fanst hann hvergi. Enn er þeir kvámu til garðshliðsins, var þar ekki greiðfært, því at hliðit var læst, enn þeir fundu hvergi luklana; urðu þeir at

brjóta upp hliðit, því at garðrinn var svá hár, at hvergi mátti at komast; brutu þeir þá upp hliðit. Ok er þeir kvámu inn um hliðit ok í garðinn, sá þeir hvar Þorsteinn lá dauðr; hofit var ok læst, ok mátti því öngu bjarga er inni var; váru þá gervir til krakar, ok varð dregit í sundr hofit ok náðist við þat nökkut af viðinum.

Nú er at segja frá Búa, at hann kom á þann bæ er heitir í Hólum; lýsti hann þar vígi Þorsteins sér á hönd; gekk eftir þat heim; var Esja fyrir vestan garð ok heilsaði Búa. Hann tók vel kveðju hennar. Hon mælti: „Hefir þú nökkut eltr verit í morgin af Þorsteini eða hefir nökkut nú tekit brýningunni?“ Búi kveðst nú ekki þræta, at þeim Hofverjum þætti í orðit nökkut svarf. Esja mælti: „Hefir þú nökkut lýst víginu?“ Hann kveðst þat gert hafa. Esja mælti: „Ekki hefi ek til þess traust, at halda þik fylgnislaust fyrir Þorgrími, því at ek veit, at hann kemr hér í dag“. Búi mælti: „Muntu nú eigi sjá fyrir sem þér líkar“. Sneru þau þá fyrir ofan garð með fjallinu, ok þar yfir ána, ok síðan gengu þau einstigi upp á fjallit ok til gnípu þeirar er heitir Laugargnípa; þar varð fyrir þeim hellir fagr. Var þar gott herbergi. Þar var undir niðri fögr jarðlaug. Í hellinum voru vistir ok drykkr ok klæði. Þá mælti Esja: „Hér muntu nú fyrst verða at byggja“. Búi kvað svá vera skulu.

Esja sneri þá heim, ok þegar hon kom heim, lét hon gera elda í húsunum af vatntorfi því er sviðnaði, enn yrði sem mestr reykr eða remma.

5. Bóndi sá er bjó í Hólum reið þegar á fund Þorgríms goða, er Búi var í brott, ok sagði honum hvárt erindi Búi hafði þangat haft; ok þegar Þorgrímr var þessa víss, þá sendi hann fyrst eftir mönnum, sonum Arngríms bróður síns, Helga ok Vakri, ok öðrum fleirum, svá at þeir urðu saman þrír tigir manna. Þorgrímr reið með flokk þenna til Esjubergs, ok er sén varð ferð þeira, þá lét Esja bera sorp á eldana ok horn, enn hon stóð úti í dyrum er þeir Þorgrímr kvámu. Esja heilsaði þeim ok bauð þeim þar at vera. Þorgrímr sagði annat erindi sitt enn eta þar mat — „viljum vér“, sagði hann „at þú selir fram Búa hund, fóstra þinn, ok skulu vér fá honum herfilegan dauða, sem maklegt er“. Esja mælti: „Hvat hefir fóstri minn þess til gert, at hann sé dauða verðr?“ Þorgrímr segir: „Þat mun þér eigi allókunnigt; kantu at láta marga vega. Hann hefir unnit þau ódæma verk, at því er betr at til mun finnast; hann hefir drepit Þorstein son minn, enn þat þó með, at þetta er lítils vert; hann hefir brent upp hofit ok goð vár“. Esja mælti: „Þótt Búi fóstri minn væri hér, ok hefði hann dauðaverk gert, þá munda ek þér hann

aldri til dauða fram selja, enn nú hefir Búi ekki hér komit síðan gærdag, er hann gekk braut". Þorgrímr mælti: „Vér trúum því eigi at hann sé eigi hér, ok viljum vér rannsaka". Esja mælti: „Finn ek nú þat, at Helgi bjóla faðir þinn, er dauðr; aldri mundi hús mín rannsökuð, ef hann mætti um mæla; enn vera mun sá ríkis munr nú, at þú munt ráða ætla; enn ekki skulu at vilja mínum fleiri menn fara um hús mín enn þú við hinn fimta mann". Þorgrímr kvað svá vera skyldu. Þorgrímr gekk þá inn ok þeir fim. Esja stóð í dyrum ok kvaddi til griðkonu, at bera ljós fyrir þeim. Enn er þeir Þorgrímr kvámu inn, þá váru húsin full af reyk, ok af svá mikilli remmu, at varla máttu þeir draga öndina nema þeir byrgði fötum yfir höfuð sér, en heimakonu tókst seint at kveikja ljósit. enn þó varð þat um síðir, at þat var borit fyrir þeim at kalla; enn þeir váru þó miklu skemr inni, ok fóru óvíðara, ok forvitnuðust færra, enn þeir mundu, ef nökkurum væri inni vært. Eftir þat kómu þeir út, ok kváðu þar engum manni innkvæmt. Þorgrímr mælti: „Þat höfum vér fyrir satt, Esja, at þú hafir Búa undan brugðit; mundu vér nú gangast nær, ef eigi nytir þú föður míns ok þess. at mér þykkir til einskis at taka þik höndum". Esja mælti: „Eigi mun Búi hér finnast, því at hann hefir hér ekki í dag komit".

Eftir þat reið Þorgrímr í brott ok heimleiðis. Hann mælti þá til sinna manna: „Miklu liggr mér þetta alt saman í meira rúmi enn eigi verði nökkur niðr at koma mín reiði; skal fara í Brautarholt ok drepa Andríð. Helgi ok Vakr sögðu þat ilt verk at drepa hann gamlan. Þorgrímr kveðst þat nú gera skyldu. Ríða þeir þá í Brautarholt; var þar engi vörn fyrir, því at Andríðr var tekinn í öndugi sínu ok leiddr út. Þuríðr húsfreyja bauð fé fyrir Andríð bónda sinn, enn þat tjáði ekki; fekk Þorgrímr til mann at drepa hann ok varð hann drengilega við dauða sinn; eftir þat riðu þeir á braut. Þuríðr húsfreyja lét búa um lík Andríðs, ok var hann fluttr í ey þá er þar liggr fyrir landi, ok var þar heygðr; er sú ey kölluð síðan Andríðsey.

6. Þetta sama haust, sem nú var frá sagt, kom skip af hafi; stýrimaðr hét Örn, víkverskr at ætt. Örn stýrimaðr fór til vistar í Kollafjörð, enn er austmaðr hafði þar eigi lengi verit, leiddi hann augum til, hversu fögr Ólof var Kolladóttir; tók hann þá í vana at sitja á tali við hana hvern dag Kolli hafði prúð hýbýli; vildi hann þá ok halda til gleði sakir stýrimanns; lét hann þá efla til leika. Enn er þat spurðu ungir menn um sveitina, þá drifu þeir til, ok urðu þar leikar fjölmennir. Esja kom brátt at finna Búa fóstra sinn, ok

sagði dráp föður hans; ekki brá Búi sér við þat; kvað falls von at fornu tré. Þess er nú getit, at einn dag kom Esja at finna Búa. Hann spurði þá, hvat hon hafði honum at segja í nýungu. Hon kvað leika lagða í Kollafirði, — „enn hitt er meira“, sagði hon, „at Ö n stýrimaðr sitr á tali við Ólofu hina vænu hvern dag, ok ætla menn at hann muni glepja hana“. Búi mælti, hon skyldi fá gott forlag. Esja mælti: „Allvesalmannlega koma þér stundum orð upp, þar sem ek hefi þér þessa konu ætlat; nú vil ek at þú gangir til leika þangat ok hættir svá lífi þínu; ekki má varðveita þik þannig, ef þér er dauði ætlaðr“. Búi kvað hana ráða skyldu. Eftir um morguninn gekk Búi til leiks í Kollafjörð; hann kom heldr síð ok var tekit til leiksins; hinn sama hafði hann búning: gyrt at sér slöngu sinni. Ólof sat á palli ok Örn stýrimaðr á aðra hönd henni, ok töluðust þau við. Búi gekk at palli ok kipti upp þeim tveim er sátu á aðra hönd Ólofu; síðan settist hann niðr ok sat þar þann dag; gekk heim um kveldit í helli sinn. Svá breytti hann annan dag og hinn þriðja. Örn austmaðr helt hætti sínum, enn hvárrgi talaði svá við Ólofu, at eigi heyrði annarr.

7. Nú er þar til at taka, er Þorgerðr húsfreyja var at Vatni. Hon kom í eldhús um dag. Þar lá Kolfiðr son hennar, ok rétti býf-

ur helzti langar. Hon mælti: „Mikit má skilja“, sagði hon, „til hvers menn eru fæddir í heiminn, ok at hverju getit skal verða; þeir sitja tveir menn í Kollafirði ok keppast um Ólofu hina vænu, ok mörg karlmannleg brögð eru frá þeim sögð. Nú ganga þangat allir ungir menn til leika, enn þú ert sú vanmenna, at þú liggr í eldgrófum til hrellingar þinni móður, ok væri betra at þú værir dauðr, enn vita slíka skömm í ætt sinni“. Kolfiðr segir: „Áköf ertu nú móðir, ok mun brátt betr verða“. Þorgerðr snýr á brott. Litlu síðar rís Kolfiðr upp ok gengr út ok litast um; sér at ekki er framorðit. Kolfiðr var svá búinn, at hann var í kollhettu, ok hafði knept blöðum milli fóta sér; hann hafði hökulbrækr ok kálfskinnskó loðna á fótum. Viðarbolungr stóð á hlaðinu; gekk hann þangat til, ok tók eitt tré hátt í hönd sér; sneri síðan ór garði. Hann skaut stönginni fram fyrir sik, ok hljóp þar eftir síðan; hann fór stórlega mikit. Eigi létti hann fyrr enn hann kom í Kollafjörð. Var þá tekit til leiks. Ólöf sat á palli, ok á sína hönd henni hvárr: Örn austmaðr ok Búi. Enn er Kolfiðr kom í stofu, svá búinn sem fyrr var sagt, þótti flestum mönnum hann vera heldr hræðilegr. Hann nam staðar á gólfinu ok litast um; hann sá hvar reiðustóll stóð á gólfinu; hann gekk þangat ok tók stólinn, ok setti at framan þar sem Ólof sat. Kolfiðr sett-

ist síðan á stólinn ok sat þar þann dag allan. Um kveldit gekk hann heim. Hann gekk þá til stofu. Móðir hans heilsaði honum ok spurði hvar hann hefði verit; hann sagði henni. Hon mælti: „Hversu þótti þér þar at litast um?“ „Gott“ sagði hann. „Skaltu fara þangat oftar?“ sagði hon. Kolfiðr segir: „Ekki þykkjumst ek lausgeðjaðr“, sagði hann, „í athöfnum mínum; þykki mér nú ván, at ek veita þér þetta, at ganga þangat um hríð“. Hon mælti: „Þat vil ek þó, at þú hafir klæði sæmileg, son minn, ok vápn góð ok mann til fylgdar“, sagði hon. „Þat vil ek ei“, sagði hann, vil ek halda búnaði mínum svá búit; mun ek ok öngvan mann með mér draga“. „Þú munt ráða vilja“, sagði hon. Eftir um morguninn gekk Kolfiðr til Kollafjarðar, ok háttaði öllu sem hinn fyrra dag. Svá fór fram öndverðan vetr, at þessir þrír menn háttuðu svá ferðum sínum. Engi þeirra mælti við annan hvárki gott né ilt; engi mælti ok þat við Ólofu, at eigi heyrði annarr. Öllum svaraði hon þeim kurteislega. Þorgrímr goði spyrr nú athæfi Búa, enn sakir þess at hann hafði nær höggvit honum í drápi föður hans, þá gerði hann nú eigi til hans, ok hefir þetta nú svá liðit nökkura stund.

8. Þess er nú getit einn tíma, at Örn austmaðr kemr at máli við Kolla bónda. Hann mælti svá: „Hér horfði til þess, Kolli“, sagði

hann, „at hér mundi verða góð híbýli, ok þat eina leiðir af þér til, er vel er; enn þat má þykkja mikil ófyrirsynja, er þessir tveir menn hafa vanit hingat kvámur sínar, ok þykki mér þat þolanda, ef illa skal vera, at Búi hafi slíka meðferð, enn hitt óræsi, er þar sitr ok hlýðir til tals manna, þá er ek á enda kljáðr at þola þat lengr". Kolli svarar: „Hér vil ek at þú hafir þá meðferð, er þér líkar". Þenna sama aftan bað Örn svein sinn taka vápn þeira, ok ganga með suðr ór túni. ok bíða sín þar; enn með því at þyss var mikíll, enn margir menn bjoggust, þá gáfu öngvir menn gaum at austmanni, hvert hann gekk. Sneri austmaðr þá suðr um holt þat er þar var; sátu þeir þar tveir fyrir Kolfinni. Eftir leikinn gekk Kolfiðr út at vanda, ok fór leið sína; enn er hann kom suðr af holtunum, hlupu þeir Örn austmaðr upp ok sóttu at honum. Kolfiðr varðist með lurkinum ok barði vápnin fyrir þeim; varð þeim hann torsóttari enn þeir hugðu. Ok er þeir höfðu saman átt um hríð, sló Kolfiðr sveininn í rot; hraut þá frá honum bæði skjöldrinn ok sverðit. Kolfiðr greip þá upp hvárttveggja; sótti hann þá at Erni austmanni, ok lauk svá at Örn fell, enn Kolfiðr varð sár. Í því raknaði sveinninn við, ok vildi Kolfiðr ekki gera honum meira; gekk hann þá leið sína. Sveinninn sá austmanninn veginn; skaut hann

þá yfir hann skildi; gekk síðan heim í Kollafjörð. Kolli lét flytja heim lík hans, ok búa um eftir siðvenju. Nú er at segja frá ferð Kolfinns. Hann var sárr mjök, sem sagt var; ár stórar váru á leið hans; enn er hann kom at Leiruvágsá, þá gerði honum kalt mjök ok stirðnaði hann. Frost var á nökkut. Maðr hét Korpólfr. Hann bjó á Korpólfsstöðum. Hann var gamall maðr ok kallaðr heldr forn í brögðum; son átti hann þann, er Grímr hét; hann var ungr ok frálegt mannsefni. Korpólfr var móðurbróðir Kolfinns. Þangat sneri Kolfiðr sinni ferð, ok fekk þar góðar viðtökur; batt Korpólfr sár hans; dvaldist Kolfiðr þar um hríð, enn sendi móður sinni orð, hvat hann dvaldi. Þenna sama morgin, sem Örn var veginn, kom Esja snemma til fóstra síns; hann fagnaði henni vel ok spurði at tíðindum. Esja sagði honum víg Arnar austmanns ok alla atburði, þá er þar urðu — „nú vil ek at þú breytir búnaði þínum, hefi ek hér nú loðkápu er ek vil at þú berir; skyrta er hér annat klæði; þat þykir mér líkara at hon slitni ekki skjótt, hvárki fyrir vápnum né fyrnsku; sax er hér hinn þriði gripr; þess væntir mik, at þat nemi hvergi í höggvi stað, því at þú munt nú skjótt verða at reyna, hversu þér bíta vápnin“. Búi kvað hana ráða skyldu. Búi helt ferðum sínum í Kollafjörð; var nú engin þröng

á palli hjá Ólofu; samt lét hon til Búa nú sem fyrr. Þá er Kolfiðr var gróinn sára sinna, sagði hann Korpólfi, frænda sínum, at hann vill finna móður sína. Korpólfr bað hann því ráða — „enn því vil ek ráða, at þú hafir eigi lengr tötra þessa“, sagði Korpólfr, „vil ek, at þú hafir heðan góð klæði ok vápn, er ek vil gefa þér; muntu þeira brátt þurfa; þar með vil ek gefa þér Grím son minn til fylgdar ok föruneytis; Kolfiðr kvað svá vera skyldu. Eftir þat fóru þeir frændr til Vatns, at finna Þorgerði; varð hon þeim fegin, ok spurði hvat Kolfiðr vildi at hafast. Kolfiðr mælti: „Ek ætla nú á fund Búa; skulu vit eigi lengr sitja báðir á tali við Ólofu“. Þorgerðr mælti: „Sú fyrirætlan er ei vænleg, at skifta höggum við Búa, við margkunnandi Esju, enn harðfengi hans“. Kolfiðr segir: „Tveir eru í hættu hverri; annarhvárt mun ek lifa eða deyja“. „Þú munt ráða vilja, son minn“, segir hon.

9. Um morguninn fóru þeir frændr snemma ok kvámu í Kollafjörð; bjoggust menn þá til leiks; Búi sat á palli hjá Ólofu. Kolfiðr sneri til stofu og gekk at pallinum þar sem Búi sat, ok mælti: „Tveir eru þér kostir gervir“, sagði Kolfiðr, „sá annarr, at þú léttir kvámum þínum hingat með öllu; hinn annarr, at þú gakk á hólm við mik á morgun á hólmi þeim er liggr suðr í Leiruvágsá“. Búi segir: „Því

heldr skal kjósa, sem kostir eru ójafnari; ek hefi verit sjálfráðr ferða minna hér til, ok svá ætla ek enn; enn hólmgöngu skal veita þér þegar þú vilt". Eftir þat tóku þeir höndum saman ok bundu þetta sín á milli. Þeir Kolfiðr ok Grímr höfðu sik þegar á braut; fóru þeir um kveldit á Korpólfsstaði, ok sögðu Korpólfi hvat komit var. Hann segir: „Nú stefnir þú, frændi, ekki vænt; hefir þeim orðit þungt at skifta við Esju, er meira hafa átt undir sér, enn þat mun nú fram verða at ganga sem ætlat er". Þar váru þeir um nóttina, enn er þeir bjoggust mælti Korpólfr: „Litit lið má ek veita þér, Kolfiðr", sagði hann, „enn sverð er hér, er ek vil gefa þér; þetta bar ek öndverða daga mína, enn ekki mun þér þat fyrir mikit koma í þetta sinn". Eftir þat fóru þeir frændr leið sína. Búi var eftir hjá leik, er þeir Kolfiðr skildu; gekk hann ekki heim fyrr enn at vanda; var Esja þar fyrir ok heilsaði fóstra sínum, ok spurði hvort honum væri á hólm skorat? Hann kvað svá vera. Esja mælti: „Þar er harðfengr maðr, er Kolfiðr er, ok fjörmikill; enn hér verð ek nú at sofa í nótt hjá þér". Hon gerði honum þá laug, ok strauk hvert bein í honum. Síðan klæddi hon hann um morguninn, sem henni líkaði ok bað hann vel fara. Búi fór nú til þess er hann kom í hólminn. Var þar Kolfiðr fyrir, ok fjöldi manns; því at

forvitni mikil var mönnum, at sjá atgang þessa ungu manna, því at báðir váru þeir sterklegir. Þat var þá siðr. at kasta feldi undir fætr sér; þat váru lög þeira, at sá þeira er af feldi hopaðí, skyldi leysa sik þrim mörkum silfrs; sá þeira var óvígr, er fyrri lét sitt blóð á jörð. Eftir þat váru sögð upp hólmgöngulög milli þeira. Búi átti fyrr at höggva, því at honum var á hólm skorat. Hvárrtveggi hafði góðan skjöld ok önnur vápn. Búi hjó þá til Kolfinns, Kolfiðr brá þá við skildinum ok tók af öðrum megin mundriða. Eftir þat hjó Kolfiðr þvílíkt högg til Búa. Búi hjó þá til Kolfinns, ok gerði ónýtan fyrir honum skjöldinn, ok særði hann miklu sári á höndina; var Kolfiðr þegar óvígr. Menn hlupu þá í millum þeira, ok váru þeir skildir. Eftir þat fór hvárr leið sína; fór Kolfiðr á Korpólfsstaði ok batt Korpólfr sár hans, ok kvað eigi minna at ván um skifti þeira Búa; dvaldist Kolfiðr nú þar um stund. Búi sneri frá hólmstefnu heim til Kollafjarðar, ok var Ólof við laug ok heilsaði Búa. Hann tók kveðju hennar ok mælti: „Svá hefir nú borið til um fund okkar, Ólof, at ek mun eigi einn saman fara til hellis míns; þykki mér ok leiðinlegt at ganga hingat hvern dag til tals við þik; muntu nú fara með mér at sinni“. Ólof segir: „Þat mun föður mínum illa hugna“. Búi segir: „Hann mun nú ekki at spurðr“; tók

hann þá Ólofu upp á handlegg sér, ok gekk leið sína. Fóru þau þar til er þau kómu í helli Búa; var Esja þar fyrir ok heilsaði þeim. „Þykkir mér þú, Búi, nú haft hafa vel at máli varit hana Ólofu fyrir vanmennum, enda flutt hana nú ór klandri þeira; skaltu Ólof mín vera hér velkomin“. Ólof kvað nú Búa mundu ráða sínum vistum at sinni. Kolfiðr spurði brátt töku Ólofar. Hann mælti þá við Korpólf frænda sinn: „Til fjarri var ek nú, eigi skyldi Ólof svá farit hafa, enda skal ek þegar leita á fund Búa, er sár mitt er gróit“. Korpólfr segir: „Illa gerir þú þat“, sagði hann, er þú leggr eftir Ólofu hug þinn; skaltu ok eigi at mínu ráði leita á fund Búa, nema þú hafir menn marga“.

10. Nú líðr á vetrinn ok gerast gróin sár Kolfinns. Þá mælti hann: „Nú mun ek fara at finna móður mína, ok fá mér þaðan menn, enn Grímr son þinn skal vera á morgin fyrir mér við Leiruvágsá, ok þeir menn er þú sendir til liðs við mik“. Korpólfr kvað svá vera skyldu. Um morguninn fundust þeir frændr, þar sem Kolfiðr hefði ákveðit, ok urðu þeir saman fimtán. Fóru þeir síðan alla þá leið þar til er þeir kómu undir fjallit hjá helli Búa; var þar einstigi bratt. Þar váru uppi tveir varðmenn, vel vápnaðir; höfðu þeir ok nóg grjót; sá Kolfiðr, at þeir máttu með engu móti

vinna einstigit. Kolfiðr kallar þá, ok mælti: „Ef Búi má heyra mál mitt, þá gangi hann ór einstiginu, ef hann hefr heldr manns hug enn berkykvendis“. Búi heyrði gerla orð Kolfinns; hljóp hann þá upp ok greip vápn sín, ok kveðst aldri skyldi þola klækisorð Kolfinns. Ólof kvað óráðlegt út at ganga við þann liðsmun, sem vera mundi. Búi kvaðst eigi þat hirða. Ok er Búi var vápnaðr, þá laust þeim verk í augu hans bæði, at hann varð þar báðum höndum til að grípa. Ólof spurði, hvat honum væri. Búi kvað þá seinkast um útgönguna, — „get ek“ sagði hann „at fóstra mín hlutist nú til“. Ólof kvað þat vel vera. Þá er Kolfiðr þóttist vita, at ekki mundi verða útgangan Búa, sneri hann á braut ok hans menn; létti hann þá ekki fyrr enn hann kom heim ok undi illa við sína ferð. Þegar er Kolfiðr sneri braut frá einstiginu bætist Búa augnaverkjarins. Leið nú af vetrinn.

11. Enn er sumra tók, ræddust þau Búi við ok Esja: „Vil ek nú“ sagði hon, „at þú liggir eigi hér lengr, heldr skaltu fara norðr til Hrútafjarðar; þar hefir skip uppi staðið í vetr á Borðeyri; þar skaltu utan fara, ok freista, hvat þar liggi fyrir þer; ek gerumst nú gömul ok mun ek eiga fá vetr ólifat. Þessu næst bjó hon ferð hans ok fekk honum mann til fylgdar ok þrjá hesta. Ólof skyldi fara heim í

Kollafjörð ok bíða hans um þrjá vetr. Búi fór með fjalli inn, þegar hann var búinn, sem leið liggr. Esja fóstra hans fór á leið með honum, ok þótti mikit fyrir at skilja við hann. Síðan reið Búi leið sína; ok er hann kom inn fyrir Blikdalsá, fann hann þar smalamann ór Saurbæ. Hann spurði, hverir þessir menn væru. Búi sagði honum alt hið sanna. Ok þegar þeir váru skildir, ok leiti bar á milli þeira, tók smalamaðrinn á rás heim, ok sagði þeim bræðrum alt um ferðir Búa. Þeir þökkuðu honum sitt starf; létu þeir þegar taka hesta, ok kölluðu með sér heimamenn sína; vápnuðust þeir skjótt, ok urðu saman tólf menn; riðu þeir mikit. Búi sá eigi eftirreiðina fyrr enn hann kom ofan hjá Skeiðhlíð; hann reið þá þar til er sá hóll varð fyrir honum, er síðan heitir Orrustuhóll; þar nam Búi staðar, ok bað förunaut sinn geyma hesta þeira ok gagna; Búi gekk upp á hólinn ok bar upp grjót að sér; hann hafði öll góð vápn, ok skyrtu þá er fóstra hans hafði gefit honum. Þá bræðr bar brátt at, ok hlupu þeir þegar af hestum sínum ok veittu Búa atsókn harða. Búi varðist drengilega, ok lét hann ganga grjót í fyrstu. Var þat jafnsnemma, at fallnir váru fjórir menn af þeim bræðrum, enda hafði Búi þá lokit grjótinu; hann tók þá skjöld sinn ok sverð. Þeir bræðr sóttu at með miklu kappi, því at þeir váru báðir hug-

prúðir; fellu þá enn tveir förunautar þeira. Váru þeir bræðr þá sárir ok allir þeira menn. Búi var þá enn ósárr enn ákaflega vígmóðr. Í því bili kom til Eilífr bóndi ór Eilífsdal við hinn sétta mann ok gekk á milli þeira, ok með því at þeir bræðr váru sárir, Helgi ok Vakr, þá gáfu þeir upp. Eilífr bað Búa fara leið sína, ok svá gerði hann. Eilifr lét jarða dauða menn, enn lét binda sár hinna. Eftir þat fóru þeir bræðr heim í Saurbæ, ok undu illa sinni ferð. Búi létti eigi fyrr sinni ferð, enn hann kom norðr í Hrútafjörð, tók hann sér þar fari, ok er þeir váru búnir sigldu þeir á haf. Þeir bræðr Helgi ok Vakr tóku sér fari um sumarit í Kollafirði ok fóru utan báðir. Þeir tóku Noreg ok fóru til hirðar Haralds konungs hins hárfagra; váru þeir með konungi um vetrinn, ok þokkuðust hverjum manni vel. Þeir sögðu konungi frá skiftum þeira Búa; lét konungr illa yfir því, er Búi hafði brent hofit, ok kallaði þat níðingsverk.

12. Nú er at segja frá Búa; þeim byrjaði seint, ok tóku Orkneyjar um haustit síðarla; þá réð eyjunum Einarr jarl Rögnvaldsson. Búi fór til hirðar jarls, ok gekk fyrir hann, ok kvaddi hann. Jarl spurði hverr hann væri. Búi sagði af hit ljósasta – „ok vilda ek þiggja vetrvist með yðr, herra“. Jarl segir: „Fylgd góð mun í þér; skaltu víst vera með oss í vetr, ef þú

vilt“. Búi var með hirð jarlsins um vetrinn. Einarr jarl hafði starfsamt um vetrinn. Var Búi hinn öruggasti í öllum mannraunum. Enn um várit, er skip þat bjóst til Noregs, er Búi hafði þangat á farit, þá gekk Búi fyrir jarl ok bað hann orlofs. Jarl segir: „Hitt þykkir mér ráðlegra, Búi, at þú dvelist með oss; höfum vér þik at röskum manni reynt; munum vér leiða þik í hirðlög ok láta þik taka þar með aðrar sæmdir, ef þú vilt hér vera.“ Búi þakkaði jarli með fögrum orðum, enn kveðst vilja til Noregs. Jarl kvað svá vera skyldu. Eftir þat sigldu þeir til Noregs, ok kómu at norðanlega. Spurðu þeir at Haraldr konungr sat í Þrándheimi. Fór Búi til Þrándheims á einum byrðingi; ok er hann kom til Steinkera, þá gekk hann fyrir konung, er hann sat yfir borðum, ok kvaddi hann vel. Konungr spurði hver sá væri hinn mikli maðr. Búi sagði til alt hit sanna. Konungr spurði, hvar hann hefði verit um vetrinn. Búi sagði honum — „ok er ek því hér kominn, herra,“ sagði hann, „at ek vil bjóða yðr mína þjónustu“. Konungr mælti: „Muntu nokkut eiga hér vel kvæmt?“ Búi kvaðst þat eigi vita. Konungr bað kalla til sín Helga ok Vakr. Ok er þeir kómu fyrir konung mælti hann: „Kenni þit nökkut þenna hinn mikla mann?“ „Já“, sögðu þeir, „þat mundi hann reyna, ef þér væruð eigi svá nær,

ok gjarna biðjum vit yðr, at þér gefit okkr orlof til at hefna á honum harma okkarra“. Konungr mælti: „Á öngum manni níðumst ek, þeim er gengr á mitt vald; sé ek ok ykkr öngvan ágóða, þótt þér reynið með yðr jafnbúnum; enn af því, Búi, at þú vanst þat níðingsverk, at þú brendir inni goð vár, er öllum mönnum hæfir at tigna, þar fyrir skylda ek hafa látit drepa þik ef þú hefðir eigi á várt vald gengit, enn nú skalt þú leysa höfuð þitt með einni sendiferð: Þú skalt sækja tafl til Dofra fóstra míns, ok færa mér“. Búi mælti: „Hvert skal ek þá fara?“ Konungr mælti: „Hygg þú sjálfr fyrir því“. Búi mælti: „Þat mundu margir mæla, herra, at þetta sé forsending, enn þó mun ek undir játast, ok vil ek þá at þér festið mér grið, þar til er ek kann aftr at koma“. Konung kvað svá vera skyldu. Búi fór þá braut ór bænum ok var um sumarit inn í Þrándheimi. Hann fréttist þá fyrir um örnefni; var honum þá sagt, hvar Dofrafjall var.

13. Öndverðan vetr, þó er snjó lagði á fjöll, sneri Búi ferð sinni upp í bygðina; dvaldist hann þá í ofanverðri bygðinni um hríð, með bónda þeim, er Rauðr hét. Búi spurði Rauð, ef hann kynni nökkut ráð til at leggja með honum, at hann kæmi fram ferðinni. Rauðr mælti: „Marga menn hefir konungr sent þessa erindis

ok hefir engi aftr komit, ok auðsýnt er mér, at konungr vill þik feigan; enn öngra manna veit ek þeira ván, at viti hvar Dofri ræðr fyrir, nema Haraldr konungr. Enn þar þú hefir mik sóttan, þá skal ek til leggja nökkut. Ek mun vísa þér leið til Dofrafjalls, ok svá gnípu þeirar, er flestir menn ætla at hellir Dofra muni í vera; haga þú ok svá til, at þú komir undir þá gnípu jólaaftan, enn síðan verðr þú at leitast um. Ekki kann ek meira at at gera. Búi bað hann hafa þökk fyrir; ok gaf Rauði fingrgull gott ok mikit. Rauðr þakkaði honum gjöfina — „ok kom þú hér, Búi“, sagði hann, „ef svá ólíklega er at þú komir aftr.“ Búi kvað svá vera skyldu. Hann háttar nú svá öllu sem Rauðr hafði mælt: Kom jólaaftan undir þessa gnípu, ok dvaldist þar um hríð, ok sá þar ekki líklegt til dyra. Búi drap þá hjöltum sínum á hamrinum ok mælti: „Þú Dofri,“ sagði hann, „lúk upp þú höll þína, ok lát inn farmóðan mann, ok langt at kominn, þat byrjar þinni tign.“ Enn er Búi hafði þetta mælt þrim sinnum, þá lét í hamrinum, sem er gengr reið, ok í því spratt í sundr hamarrinn ok urðu á dyr, ok því næst gekk kona í dyrnar. Hon var mikil á allan vöxt; hon var fögr at áliti ok vel búin, í rauðum kyrtli ok allr hlöðum búinn, ok digrt silfrbelti um sik. Hon hafði slegit hár, sem meyja siðr er, var þat mikit ok fagrt;

hon hafði fagra hönd ok mörg gull á, ok sterklegan handlegg, ok öll var hon listuleg at sjá. Hon heilsaði hinum komna; hann tók því vel. Hon spurði hann at nafni; hann sagði henni, — "eða hvert er þitt nafn eða kyn?" Hon segir: „Ek heiti Fríðr, dóttir Dofra konungs, eða því ber þú maðr, um herbergi vár?" sagði hon. „Ek vil hitta föður þinn, ok biðja hann jólavistar; hann er einn frægstr konungr". Fríðr mælti. „Ekki ertu óliklegr maðr at sjá; kalla ek ráð at þú gangir inn með mér. Búi gerði svá. Fríðr bað þá aftr lúkast hellinn, ok svá var. Þau gengu þá um stund, ok lýsti af eldi. Hon sneri þá út at bjarginu í einum stað; var þar fyrir hurð, ok önnur; ok þá kómu þau í lítit herbergi; þat var alt tjaldat, ok ágætavel um búit. Fríðr mælti: „Hér skaltu, Búi, setjast niðr ok hvíla þik, ok leggja af þér vápn þín ok vásklæði". Hann gerði svá. Síðan skaut hon fyrir þau fögru borði, ok bjó þat; bar síðan at honum munnlaug af silfri ok dýran dúk; því næst bað hon hann sitja ok snæða; tók hon þá góða vist ok ágætan drykk. Allr borðbúnaðr var þar af silfri, ok við gull búinn, diskar ok ker ok spænir. Fríðr settist þá niðr hjá Búa, ok snæddu ok drukku bæði saman. Hon bað hann þá segja sér alt af sínum ferðum. Búi gerði nú svá, at hann sagði henni alt af þarkvámu sinni. „Nú hefir þú vel gert",

sagði hon, at þú hefir ekki dult mik hins sanna; má vera at þér verði ekki mein at því; enn vita þóttumst ek áðr; enn marga menn hefir Haraldr konungr sent eftir tafli þessu, ok hefir faðir minn öllum tortímt, enn nú mun ek ganga ok finna hann, ok segja honum hvar komit er. Fríðr gekk þá á braut, ok var á braut um hríð. Búi fagnaði henni vel ok spurði, hvat þau faðir hennar hefðu við talazt. Hon kveðst hafa sagt honum, — at skóbarn eitt lítit væri komit. Hann lézt vilja sjá þat — „ek sagði at þat varð at hvílast í nótt. Skaltu nú hér sofa í nótt í mínu herbergi“. Hann lét sér þat vel líka. Skemtu þau sér þar um kveldit.

14. Búi vaknaði um morguninn ok var þá ljóst af degi. Fríðr spurði, hversu sofist hafði. Hann lét vel yfir. Hon bar þá at honum ágæt klæði ok mælti: „Nú skaltu halda þér upp vel, er þú gengr fyrir föður minn ok kref hann djarflega jólavistar. Gengu þau þá fram í hellinn. Síðan gekk hon fyrir, þar til er fyrir urðu hurðir, ok því næst kómu þau í mikit herbergi; þat var alt altjaldat, ok hálmr á gólfi. Maðr sat í öndugi á hinum æðra bekk, mikill og fríðr; hann hafði skegg mikit ok hvítt af hæru; þessi maðr var vel búinn, ok allr sýndist Búa hann öldrmannlegr. Hvárrtveggi bekkr var skipaðr af fólki, ok váru þeir margír heldr stórleitir. Konur sátu um þvert herhergit, ok

var sú bezt farandi er í miðju sat. Borð stóð um alt herbergit, ok vist fram sett, ok sú ein, er mönnum sómdi þann tíma at neyta; þar gengu ok ungir menn ok skenktu. Fríðr gekk fyrir hásætismanninn ok heilsaði á föður sinn. Þessi hinn skeggjaði maðr svaraði vel dóttur sinni; þóttist Búi nú vita, at þat mundi vera Dofri; gekk hann þá fyrir hann ok mælti svá: „Sit heill, Dofri konungr, með hirð glaða!“ Dofri tók vel orðum hans og mælti til dóttur sinnar: „Er þetta þat skóbarn, er þú sagðir mér frá í gær?“ „Svá er, faðir,“ sagði Fríðr. Dofri mælti: „Fáir koma slíkir úr mannheimum, nema Haraldr konungr fóstri minn; hann er langt fyrir alla; eða hvert er þitt erindi til vár?‘ Búi mælti: „Því er ek hér kominn, at biðja yðr jólavistar, er ek útlenzkr maðr, enn heyri heyri mart sagt af frægð yðvarri; nú þótti mér ófróðlegt at sjá eigi svá tigulegan höfðingja.“ Dofri segir: „Vel mælist þér; vil ek at þú sért með oss; skaltu drekka inni með oss um daga; viljum vér þá eiga tal við þik; skaltu skipa öndvegi hit óæðra; enn á kveldum skulu þit Fríðr dóttir mín skemta ykkr í stofu hennar; því at þér mun þá þykkja húskarlar mínir heldr leikmiklir. Búi þakkaði með fögrum orðum höfðinglegt boð ok fagra tilskipan; gekk hann þá um þvert gólf, ok Fríðr með honum. Hon bað þá upp standa þrjá, er þar sátu áðr, ok

svá var. Síðan lét hon taka undir þau fögr hægindi, ok settust þau þar á; sátu þar um daginn. Dofri spurði Búa margra hluta; enn Búi leysti ór öllum vel. Enn er aftna tók, gengu þau fyrir Dofra ok heilsuðu á hann. Hann bað þau vel fara. Gengu þau þá til herbergis hennar, ok váru þar um nóttina. Með þeim hætti liðu jól ór garði. Affaradag jóla gekk Búi fyrir Dofra ok mælti: „Þér hafið veitt mér höfðinglega sem ván var at. Nú þó at mér þykki hér gott, þá skal ek þó eigi ásækni við yðr hafa“. Dofri mælti: „Þú Búi skalt vera hér velkominn í allan vetr, ef þér þykkir þat betra.“ Búi þakkar honum nú af nýju sinn velgerning. Heldu þau Fríðr nú sínum háttum, sem fyrr er sagt. Leið nú á vetrinn; ok er fár nætr váru til sumars mælti Búi til Fríðar: „Hverja ætlan hefir þú á, at verða skuli mitt erindi? Ek vil biðja þik, at þú leggir til nökkur orð við föður þinn.“ Fríðr segir: „Kemr þér ekki þat í hug, at þú munir svá hafa verit hér í vetr, at þú eigir öngva ván síðan at koma í Mannheima? Er þér þat at gera í kunnleika, at ek geng með barni þínu.“ Búi kveðst því ekki vilja í móti mæla; enn þó vænti ek, at þér mun nökkurninn vel fara til mín“. Fríðr mælti: „Ilt mun nú þér þykkja, at þú sért drepinn, þótt þú værir þess verðr; mun ek nú heldr ganga til föður míns í dag ok vita, hvar

komit er þínu máli.“ Um daginn er fólk var komit í sæti, gekk Fríðr til föður síns ok settist í kné honum ok lagði hendr um háls honum ok mælti: „Hvernig ætlar þú, faðir, at skiljast við Búa, vetrgest þinn? Væri þat nú höfðinglegt at gera vel til hans; munu at gjarnara ágætir menn yðr heimsækja.“ Dofri segir: „Hvernig vel vildir þú, dóttir, at ek lúka við hann?“ Fríðr mælti: „Gef honum ágætar gjafir, faðir, þá má þat sjá, at hann hefir mikinn höfðingja ok ágætan heim sótt.“ Dofri mælti: „Hvat skal þar til velja?“ Fríðr mælti: „Gef honum tafl þat, er Haraldr konungr hefir oft eftir sent ok þar með fingrgull; má hann þá kaupa sik í frið við konung með taflinu, enn fingrgullit skal hann eiga til menja.“ Dofri mælti: „Ráða skaltu þessu, dóttir, at sinni, því at ek má þér eigi synja“. „Þá gerir þú vel faðir, sem ván var. Gekk hon þá braut til sætis síns. Liðu þessir dagar til sumars, ok sumardag hinn fyrsta mælti Fríðr til Búa: „Nú skulu vit snæða hér í stofu minni; síðan taktu klæði þín ok vápn, ok lát þat til reiðu; þú skalt hér skamma dvöl eiga frá því þit faðir minn skilið.“ Eftir þat gengu þau á fund Dofra; var hann þá kominn undir borð. Dofri heilsaði þeim; ok bað þau sitja ok drekka; þau gerðu svá. Þá mælti Dofri: „Þú, Búi, hefir hér vel verit í vetr at várri vitund, ok til marks vil-

jum vér at þat sjáist með sönnum jarteiknum, at þú hefir oss heim sótt: Tafl er hér, er ek vil gefa þér; þenna grip veit ek svá, at Haraldi konungi fóstra mínum leikr mestr hugr á; gullhring þenna skaltu þiggja af mér.“ Búi þakkaðí honum með mörgum fögrum orðum sinn velgerning, ok þá miklu sæmd, er hann gerði til hans, ok bað hann sitja allra konunga heilastan. Eftir þat tóku þau orlof til handa Búa, ok sneru þá í brott. Sem þau kómu til hellisdyra, þá laukst upp hellirinn; gekk Fríðr þá út ok mælti til Búa: „Nú er svá komit, Búi, sem ek sagða þér, at ek geng með barni þínu; skal ek nú segja þér, hver skipan á því skal vera: Ef þat er meybarn, þá skal þat hér vera með mér, enn af þat er sveinn, þá mun ek þér senda hann, er hann er tólf vetra gamall; skaltu vel við honum taka; enn ef þú gerir eigi svá, þá munt þú á þínum hlut kenna. Hvergi mun ek leiða þik, far þú vel“, segir Fríðr. Eftir þat skilja þau.

15. Gekk Búi leið sína, ok létti eigi fyrr enn hann kom til Rauðs; tók hann vel við honum ok spurði at ferðum hans, enn Búi sagði af hit sanna. Rauðr mælti: „Mikla gæfu hefir þú borit til um þína för; enn svá muntu eiga við at búast, at eigi mun Haraldr konungr þessu einu við þik hlíta; því at nú mun hann etja á þik því trölli, er ek veit mest í Noregi,

enn þat er blámaðr, sá er mörgum manni hefir at bana orðit; nú vil ek gefa þér fangastakk þann er þú skalt þá hafa; væntir ek þá, at þú munir eigi allmjök kenna, hvar sem hann leggr at þér krummur sínar; því at hann brýtr bein í flestum, ef hann deyðir eigi“. Búi þakkaði Rauð sinn velgerning; dvaldist hann þar nökkurar nætr, ok fór síðan ofan í Þrándheim; spurði hann þá til konungs at hann var at Steinkerum. Sem Búi kom þar gekk hann á konungsfund ok kvaddi hann. Konungr leit við honum ok mælti: „Ertu þar Búi, hversu tók Dofri þér?“ „Já, herra,“ sagði Búi, „yðar naut- ek at, því at vel fór Dofra til mín“. Konungr mælti: „Vartu með Dofra í vetr? eða fektu taflit?“ „Já, herra,“ sagði Búi, „fekk ek tafl“. Konungr mælti: „Kom til mín á morgun með þat“. Búi kvað svá vera skyldu. Um daginn eftir kom Búi fyrir konung, er hann sat yfir drykkjarborðum, ok færði honum taflit, ok er konungr sá þat, mælti hann: „Þú ert mikill maðr fyrir þér, Búi“, sagði konungr; „hefir þú sannar jarðteiknir, at þú hefir Dofra fundit; þetta tafl hefir hann aldri viljat fyrir mér laust láta, enn svá gildr sem þú ert, þá verðum vér at sjá nökkut af þínu afli, ok skaltu fást við blámann várn“. Búi segír: „Þat hugða ek, ef ek fengi taflit, at þér mundið mik láta fara í friði“. Konungr mælti: „Þetta er lítils vert, at taka eitt fang“.

Búi segir: „Dýrt er drottins orð; vil ek þat nú skilja til við yðr, herra, ef svá ólíklegt er, at ek beri af honum, at þér gefið mér upp reiði yðra ok gott orlof til Íslands". Konungr játaði því. Eftit þat lagði konungr til hólmstefnunnar frest, at þetta fang tækist, því at hann vildi at sem flestir sæi. Enn er sú stund var liðin, þá lét konungr blása til öllu fólki út á víðan völl. Sem konungr ok mikit fjölmenni var þar komit, þá bjóst Búi til fangs. Hann fór í skyrtu sína, þá er Esja hafði gefit honum, ok fyrr gátum vér; síðan steypti hann yfir sik fangastakki þeim er Rauðr gaf honum; fór þá til leikmótsins. Konungr lét þá leiða fram blámanninn ok heldu á honum fjórir menn; hann grenjaði fast ok lét tröllslega. Þar var svá háttat, at þar var sléttr völlr, enn þar um utan hæðir miklar; sat þar á fólkit umhverfis. Á vellinum stóð ein hella mikil ok uppþunn niðr í völlinn; þat kölluðu þeir fanghellu. Búi gekk þá fram fyrir konung ok mælti: „Hvar er sá maðr, herra, er þér ætlið mér fang við" Konungr mælti: „Sé hvar þeir halda honum fram á völlinn". Búi mælti: „Ekki sýnist mér þat maðr; trölli sýnist mér þat líkara". Konungr mælti: „Vér skulum freista þín skamma stund, ef vér sjáum at þú hefir ekki við". Búi mælti: „Þér munuð ráða vilja". Eftir þat gekk Búi fram á völlinn, ok er fólkit sá hann, þá mæltu

margir, at þat væri illa, er trölli skyldi etja upp á jafn-drengilegan mann. Þeir létu þá lausan blámanninn; hljóp hann þá grenjandi at Búa; ok er þeir mættust, tókust þeir afar fast ok sviftust; skildi Búi þat skjótt, at hann var mjök aflvana fyrir þessu kykvendi; forðaði hann sér þá við föllum, enn stóð þó fast ok fór undan víða um völlinn. Skildi Búi þat, at hann tók svá, at bein hans mundu brotna, ef eigi hlífði honum klæðin. Þat skildi Búi, at blámaðrinn vildi færa hann at hellunni. Enn er þeir höfðu at gengist um stund, þá mæddist blámaðrinn ákaflega, ok tók at láta í honum sem þá at lætr í göltum, þá er þeir gangast at, ok á þann hátt feldi hann froðu. Ok er Búi fann þat lét hann hörfast undan at hellunni. Blámaðurinn herti þá at, af nýju, ok váru ógurleg hans læti at heyra, því at hann var drjúgum sprunginn af sókn. Enn er Búi kom at hellunni, svá at hann kendi hennar með hælunum, þá herti blámaðrinn at, slíkt er hann mátti. Búi brá þá við er minst var ván, ok hljóp hann þá öfugur yfir helluna, enn blámanninum urðu lausar hendrnar ok skruppu af fangastakkinum. Búi kipti þá at sér blámanninum, slíkt er hann mátti; hrataði hann þá at hellunni svá at bringsspelir hans tóku þar sem hvössust var. Þá hljóp Búi ofan á hann með öllu afli; gengu þá í sundr bringsspelirnir í blámann-

inum, ok því næst var hann dauðr. Margir töluðu um at þetta væri mikit þrekvirki. Búi gekk þá fyrir Harald konung. Konungr mælti: „Mikill maðr ertu fyrir þér Búi, ok mun nú skilja með okkr; ok far nú til áttjarða þinna í friði fyrir oss". Búi þakkaði þat konungi. Fór Búi þá til hafs út ok fekk sér fari til Íslands.

16. Þat sumar er Búi fór utan, gekk Ólof hin væna með barni, fæddi hon um haustit mey, er hon kendi Búa, ok var kölluð Þuríðr. Esja bauð meynni til fóstrs til sín, ok þat þágu þau Kolli. Enn þat sumar er Búi var í Þrándheimi fóru til Íslands Helgi ok Vakr; sögðu út þau tíðindi, at Búi væri látinn ok Haraldr konungr hefði sent hann forsending, þá er engi hefði aftr komit. Enn er þat spurðist, fór Kolfinnr til Kollafjarðar ok tók þaðan á brott Ólofu hina vænu nauðga, ok at óvilja föður hennar. Kolfiðr fór þá með Ólofu út til Vatns; var hon þar sumar ok vetrinn eftir. Enn um sumarit eftir kom skip suðr á Eyrarbakka, í höfn þá er heitir í Einarshöfn; spurðist þat þar af, at þar var á Búi Andríðarson. Ok þegar þetta spurðist ofan yfir heiði, helt Kolfiðr til njósnum um ferðir Búa, ok spurði er hann kom í Ölfus. Þá reið Kolfiðr heiman upp til Öxnaskarðs við tólfta mann. Þar var með honum Grímr frændi hans, ok tíu menn aðrir; þeir sátu þar fyrír Búa. Í því bili reið Búi

ofan ór skarðinu; hann sá mennina vápnaða; þóttist vita, hverir vera mundu. Búi hafði öll góð vápn; hann var í skyrtu sinni Esjunaut. Búi reið til steins eins mikils, er stóð undir skarðinu, ok sté þar af hesti sínum. Þeir hlupu þá þangat til. Búi hafði haft snarspjót lítit í hendi; fleygði hann því til þeira; þat kom í skjöld Gríms neðanverðan; þá brast út ór skildinum, og hljóp þá spjótit í fót Grími fyrir ofan kné, ok þar í gegnum; var Grímr þegar óvígr. Búi sneri þá baki at steininum, því at hann er svá mikill sem hamarr; mátti þá framan at at eins at honum ganga. Kolfiðr mælti þá: „Vel er þat, Búi, at vér höfum hér mæzt; mun nú eigi hlífa hellir Esju tröllsins sem næst". Búi segir: „Ekki kann ek at kasta löstum á þat; hafa þeir einir orðið fundir okkrir, er þú munt svá lítit hafa í unnit; vænti ek at svá muni enn vera; er þat nú drengsverk at einn gangi at einum." Kolfiðr mælti: „Þess skulu vér nú njóta, at vér erum fleiri". Búi mælti: „Þá skal vel við því taka". Þá veittu þeir honum atsókn, enn hann varðist prúðlega. Kolfiðr eggjaði sína menn, enn hlífðist sjálfr við, því at hann ætlaði sér afburð; enn þeim var Búi torsóttr, því at þótt þeir kæmi höggum eða lögum á hann, þá varð hann ekki sárr, þar er skyrtan tók, enn hverr sem hann kom höggum á, þá þurfti eigi um at binda.

Var þá svá komit. at sex menn váru fallnir af Kolfinni, enn hinir allir sárir. Búi var sárr á fæti. Kolfiðr mælti þá: „Mikit tröll ertu, Búi“, sagði hann, „er þú verst svá lengi jafn-mörgum“. Búi mælti: „Þú hefir í leikandi einni haft, ok er þat klækilegt at þora eigi at sækja at mér“. Kolfiðr mælti: „Þat munda ek vilja, at þú ættir þat at segja, at ek hlífðumst eigi við áðr enn lúki.“ Hljóp Kolfinnr þá at Búa með brugðit sverð, ok hjó hvert af öðru. Búi hlífði sér með skildinum. Kolfinnr hjó hart ok tíðum, ok sótti alldrengilega, ok hjóst þá allmjök skjöldr Búa. Enn er Kolfinni rénaði hin mesta atsókn, ok hann mæðist, þá herti Búi at honum, ok gekk þá fram frá steininum; hann hjó þá eigi mörg högg áðr hann ónýtti skjöld Kolfinns. Síðan veitti hann Kolfinni þat slag, at hann tók sundr í miðju. Búi var þá ok sár nökkut bæði á höndum ok fótum, þar sem eigi hafði skyrtan hlíft, enn ákaflega var hann vígmóðr. Búi gekk þá þangat til sem Grímr var, son Korpólfs. ok spurði, hvárt hann vildi grið hafa; hann kvaðst þat vildu. „Þá skaltu þat sverja“, segir Búi, „at vera mér trúr heðan af. Grímr kvað svá vera skyldu. Förunautar Kolfinns tóku þá ok grið af Búa; bað hann þá taka lík Kolfinns ok sjá fyrir því. Búi tók þá hest sinn; reið hann þar til er hann kom ofan til Elliðavatns. Ólof var úti, ok heilsaði

Búa; hann bað hana taka klæði sín ok fara með sér. Hon gerði svá; reið hon með Búa til Kollafjarðar. Kolli var úti ok fagnaði vel Búa ok bauð honum þar at vera. Búi kvaðst mundu eiga þar dvöl nökkura við laugina ok binda sár sín; var nú svá gert. Búi mælti þá til Kolla: „Nú er svá Kolli", sagði Búi, „sem þér er kunnugt um skifti okkur Ólofar; hefi ek launat Kolfinni sína djörfung; enn nú skal Ólof dóttir yðar vera með þér þar til er henni býðst forlag, því at ek vil nú þó ekki elska hana, síðan Kolfinnr hefir spilt henni." Nú varð svá at vera sem Búi vildi.

17. Búi reið þá til Esjubergs, ok var Esja fóstra hans enn á lífi; varð hon honum alls hugar fegin. Búi fór brátt í Brautarholt, at finna móður sína; var hon þá enn hraust kona; dvaldist Búi þar um hríð. Þorgrímr bjó þá enn at Hofi. ok var þá gamall mjök. Hann átti dóttir eina barna, er Helga hét; hon var ung ok hin skörulegasta kona. Arngrímr bróðir hans var þá ok andaðr, enn þeir bræðr höfðu skift arfi með sér: hafði Helgi land í Saurbæ, enn Vakr gerðist kaupmaðr, ok þótti vera hinn vaskasti. Enn er svá var komit, völdust til vitrir menn ok góðgjarnir ok báru sáttmál í millum þeira Búa ok Þorgríms, ok hversu margt sem hér var um talat, þá fór þat fram, at þeir festu öll þessi mál, Búi ok Þorgrímr, undir

dóm hinna beztu manna. Þeim málum var upp lokit um várit, á várþingi; höfðu þeir þat upphaf at þessum málum ok sættum, at Búi skyldi fá Helgu Þorgrímsdóttur; enn fégjöld þau, er dæmdust á Búa, skyldu vera heimanfylgja Helgu; sá þeir þat sem var, at þau Búi áttu hvern pening eftir hans dag. Helgi Arngrímsson skyldi fá Ólofar Kolladóttur. Eftir þat veittu hvárir öðrum trygðir. Efldu þeir nú til veizlu mikillar að Hofi, því at þar skyldu vera bæði brullaupin. Tókust þessi ráð um sumarit hvártveggi. Litlu siðar andaðist Esja; hon gaf alt fé sitt Búa ok Þuríði dóttur hans. Búi tók þá við búi á Esjubergi, ok setti þar á rausnar bú. Eftir brullaupit um sumarit fór Helga til Esjubergs með Búa; var þat brátt auðsætt, at hon var hinn mesti skörungr. Tókst nú vinátta með þeim Þorgrími goða með mægðum; helt Þorgrímr nú öllu Búa til sæmdar; var þá þangat skotit öllum málum. Búi færði sér þat all-vel í nyt; varð hann hinn vinsælasti maðr. Þeim Búa ok Helgu varð barna auðit; þau áttu son þann er Ingólfr hét, ok annarr hét Þorsteinn; dóttur áttu þau er Hallbera hét. Annat sumar eftir tók Þorgrímr sótt ok andaðist; var hann út leiddr at þeim sið er þá var, ok drukkit eftir hann erfi. Í þann tíma lét Vakr af förum; tók hann við landi í Saurbæ, enn Helgi tók þá Hofs land

af Búa. Tók þá Búi við manna forræði; hafði hann alt út at Nýjahrauni ok inn til Botnsár. Búi bjó at Esjubergi tólf vetr, ok átti mikit rausnarbú. Á þeiri stundu fekk Vakr Þuríðar dóttur Búa ok Ólofar.

18. Enn er svá var komit, kom skip norðr í Eyjafirði; þar váru á þrænzkir menn. Á því skipi var sá maðr er Jökull hét, ungr og stórþriflegr. Þegar Jökull kom á land, keypti hann sér hest ok föruneyti; reið hann síðan suðr um land, ok er ekki fyrr frá hans ferð sagt, enn hann kom aftan dags til Esjubergs; lét hann lítit yfir sér. Þeir váru þar um nóttina, því at þar var öllum mönnum matr til reiðu. Um morguninn gekk Jökull til tals við Búa ok mælti: „Svá er mál með vexti, at ek á við þik erindi. Búi“, sagði hann. Búi spurði hvernig þat var Jökull mælti: „Mér er sagt at þú sért faðir minn; enn Fríðr er móðir mín, dóttir Dofra konungs“. Búi mælti: „Ólíkleg sögn er á at þú sért minn son, því at mér þótti ván, at sá mundi vera gildr maðr, er undir okkr ælist, enn mér sýnist þú heldr auðþriflegr“. Jökull mælti: „Ek hefi enn ekki marga vetr á baki; enn móðir mín bað mik þat segja þér til jartegna, at hon kvaðst hafa sagt þér, at þú mundir kenna á þínum hlut. ef þú tækir eigi vel við frændsemi minni“. Búi segir: „Ekki hirði ek um sögur þínar, þyki mér þær ómerki-

legar; vil ek, at vit tökum fang; því at þú ert ekki okkarr son ef engi máttr er í þér“. Jökull mælti: „Þat er fáheyrt, at ek, tólf vetra gamall, þurfa at taka fang við þik, þar sem þú deyddir blámann Haralds konungs í fangbrögðum þínum; enn þó muntu ráða vilja“. Þeir Búi gengu þá austr undir fjallit til laugar, þar váru vellir fagrir. Síðan klæddust þeir til fangs, ok tókust allsterklega, ok gekk svá lengi at hvárrgi fell. Búi varð móðr mjök. Jökull mælti: „Þreytum þetta ekki meir, ok tak við frændsemi minni“. „Nei“, kvað Búi. „Falla skal annarr hvárr okkarr“. Jökull mælti: „Eigi mun þá betr“. Eftir þat réðust þeir á í annat sinn; váru þá allmiklar sviftingar; var þá við sjálft búit, at Jökull mundi falla, ok í því var sem kipt væri báðum fótum í senn undan Búa, ok fell hann áfram, ok þar varð við brestr hár ok mikill. Búi mælti: „Felt mun nú til hlítar, ok mátti móðir þín eigi hlutlaust láta vera“. Þá hlupu at aðrir menn, ok sá þar vegsummerki, at bringsmelirnir váru í sundur í Búa, ok hafði orðit undir steinn. Búi mælti þá til Jökuls: „Ekki hefir nú orðit erindi þitt hingat hagfelt; því at þú hefðir verit mannsefni; enda mun nú skömm saga frá mér ganga“. Eftir þat var Búi borinn heim á rauðum skildi, ok lifði þrjár nætr ok andaðist síðan. Jökli þótti verk sitt svá ilt, at hann reið

þegar í brott, ok til skips, er búit var suðr á Eyrarbakka, ok fór þar utan um sumarit; enn síðar höfum vér önga sögu heyrt frá honum. Helga Þorgrímsdóttir bjó at Esjubergi með börnum þeira Búa. Þá stóð enn kirkja sú at Esjubergi, er Örlygr hafði látit gera; gaf þá engi maðr gaum at henni; enn með því at Búi var skírðr maðr, enn blótaði aldri, þá lét Helga húsfreyja grafa hann undir kirkjuveggnum hinum syðra, ok leggja ekki fémætt hjá honum nema vápn hans. Sú hin sama járnklukka hekk þá fyrir kirkjunni á Esjubergi, er Árni biskup réð fyrir Stað, Þorláksson, ok Nikolás Pétrsson bjó at Hofi, ok var þá slitin af ryði. Árni biskup lét og þann sama plenarium fara suðr í Skálholt, ok lét búa og líma öll blöðin í kjölinn, ok er írskt letr á. Frá Búa Andríðssyni er komin mikil ætt; ok lúku vér þar Kjalnesingasögu.

Viðbætir.

Jökuls þáttr Búasonar.

Jökli þótti nú ilt verk sitt; reið því þegar í burt ok til skips, er þá var á Eyrarbakka, ok sigldi með Úlfi stýrimanni; gaf þeim lítt byri ok rak á fyrir þeim myrkr ok hafvillur, svá þeir váru úti alt sumarit; enn er hausta tók, gerði storma með miklum hríðum ok frostum, svá sýldi hvern dropa er inn kom; urðu allir í austri at standa bæði nætr ok daga, ok gerðust allir mjök dasaðir ok gáfust upp um síðir nema Jökull einn; hann gekk at ausa aleinn í fjóra daga. Um síðir rak skipit at skerjaklasa miklum með boðaföllum stórum; var þá allsterk hríðin, svá skipit braut í spán ok týndist góðsit; komst Jökull í sker upp með Úlfi stýrimanni ok sumir skipverjar, enn sumir druknuðu; váru þá allir yfirkomnir af mæði ok kulda, nema Jökull einn. Jökull spyr nú Úlf hvat til ráða skyldi taka — „hvárt skulum vér láta hér yfir drífa?“ „Nei“ segir Úlfr, „þat dugir ekki er nú þar til órræða at leita sem þú ert“. Jökull segir þeim skuli at því verða, — „ok mun ek nú til lands leita“. Síðan kastaði hann sér til sunds ok lagðist inn at landinu; þar var brim mikit ok stór áföll, svá at honum var

bágt at koma þar við sundi, ok því kafaði hann til lands; enn er hann var á land kominn, sýldi um hann öll klæðin, enn hríðin var svá sterk, at hann mátti varla ráða sér; vissi hann ok aldri hvar hann fór. Honum var þá reikat með sjónum ok um síðir kom hann at skála nökkurum sterkum ok fornum; var skál anum læst, enn lykillinn greyptr í stafinn. Hann lauk upp ok gekk þar inn; þreifar síðan fyrir sér, ok fann stóran ás ok eld í; síðan lagði hann skíð á eldinn; varð þá skjótt bjart um allan skálann; sá hann tvau rúm váru í innanverðum skálanum; þat þóttist hann vita, at þar höfðu menn í verit; sér hann at þar mætti vel um búast, er nóg væri föng til. Þessu næst hugleiðir hann, at menn mundu leggja þat sér til orðs, at hann skildi svá við sína menn, ok snýr því út aftr í hríðina, ok ferr hinn sama veg, ok syndir í skerit, ok kemr til manna sinna; eru þá sjau dauðir enn átján lifa, at fram komnir fyrir kulda sakir, nema Úlfr einn. Jökull mælti: „Ætli þér hér lengr at vera?“ Úlfr svarar: „Annarstaðar þætti mér betra heldr enn hér til lengdar“. „Vili þér þá hlíta minni forsjá?“ segir haan. Þeir kváðust þat gjarna vilja. Fleytti hann þá Úlfi stýrimanni til lands ok eigi létti hann fyrri enn hann hafði þeim öllum til lands komit; gengr Jökull þá undan þeim til skálans, ok gerðu þeir þá stóran eld;

Eru þeir þá skjótt lífvænir kompánar hans; þykir honum þat þá á vanta, at þeir vissu ekki hvar þeir váru komnir, ok þat þeir váru kostarlausir; leið svá á kvöld. Jökull spyrr: „Hverr er sveina fúss til at vaka í nótt?“ Úlfr svarar: „Ek ætla af mér sé færleikrinn eða viltu at ek vaki?“ „Nei“ segir Jökull. Lögðu þeir sik þá til svefns, enn Jökull vakti einn. Þá sá lítit af tungli ljóst, ok dró ýmist til eða frá. Jökli var reikat til sjávar ok með ströndinni; hann sér at mikit er rekit af góðsi þeira; hann þykist ok þá sjá einhver tvau kvikindi bera saman góðsit í einn stað; hann nemr staðar, hyggr at ok hlustar til, ok heyrir þá þessar tvær syrpur talast við. Gnípa segir: „Eitthvat fór þar eftir sandinum?“ „Eigi veit ek hvat vera má“, segir Geit. „Ek þykjumst gerla vita“, segir Gnípa; —„hér er kominn Jökull, son Búa ok Fríðar Dofradóttur; af honum gengr nú mest frægð, ok hefði sú betr er slíkan mann ætti“. Geit segir þá við Gnípu: „Göngum til móts við hann, ok bjóðum honum tvá kosti, þann eina at hann eigi aðra hvára okkar; hinn annan, at vit skulum drepa hann ella“. „Svá skal vera systir sæl“, segir hon. Eftir þat gengu þær til móts við Jökul, ok stigu heldr stórum; þær váru næsta ófrýnlegar, nefsíðar, ok hekk vörin ofan á bringu; skinnstökkum váru þær klæddar síðum í fyrir, svá þær stigu at mestu á

þá, enn bak til fylgdu þeir ofanverðum þjóhnöppunum; þær skeldu á lærin ok fóru mjök ókvenlega. Jökull sá þetta, ok brá sverðinu, er Fríðr móðir hans hafði gefit honum, ok hjó til Geitar á hálsinn, svá af fauk höfuðit. Í því kom Gnípa at, ok réði á Jökul; tókst þar hin harðasta glíma; varð flestalt, sem fyrir var, upp at ganga. Gnípa gekk allfast fram, svá Jökull varð orkuvana fyrir henni, ok alt hans hold blátt ok blóðrisa; sá Jökull, at eigi mátti svá lengi fram fara, ok sló til sniðglímu við Gnípu, enn er hana varði minst, brá hann henni lausamjöðm, ok kom fyrst niðr höfuðit ok síðan búkrinn; varð þetta fall mikit. Gnípa mælti: „Njóttu nú fallsins, karlmaðr". Jökull mælti: „Fyrr skaltu fara sem Geit, systir þín". Gnípa mælti: „Eigi máttu svá gera; þú munt vilja gefa mér líf, ok seg mér, hvers þínir menn við þurfa". „Svá skal vera", segir Jökull, „enda vert mér trú ok liðsinnandi". Þessu játar Gnípa; síðan stóð hon upp ok mælti: „Ódrengilega fór þér áðan, Jökull, er þú drapt Geit systur mína, tólf vetra gamalt barnit, enn ek er nú þrettán vetra; erum vér nú sjau systkinin eftir ok ek yngst af öllum". Eigi ferr ek svá grant at slíku", segir Jökull, enn hvar eru vit nú at komnir, félagar mínir?" „Þér eruð komnir at óbygðum í Grænlandi", segir Gnípa, „ok inn á fjörðinn Öllumlengri; er heðan skamt frá bygð föður míns,

er Surtr heitir, enn móðir mín Syrpa; er faðir minn afgamall, enn systkin mín vilja at ek hafi ekki af arfinum, ok gezt mér ekki at því, þó ek verði svá búit at hafa; munum vér skilja at sinni at sýn, enn ekki at vináttu". Gekk Jökull þá heim til skálans.

2. Úlfr vaknaði snemma um morguninn, fann Jökul og spyrr tíðenda. Hann segir slíkt sem farit hafði,— „ok er mál", segir „Jökull, „at leita oss matarfanga". Enn er þeir gengu út, sá þeir at þar var kominn nógr kostr ok drykkr, þó þeir væru þar um næstu tólf mánuði; gengu síðan inn og settust til matar. Enn er þeir váru mettir, mælti Jökull: „Nú skal skifta liði váru í dag; skulum vit Úlfr ganga tveir á jökla, enn þér sveinar skuluð fara með fjörum, ok henda saman góðs várt ok bera til skálans. Þeir gerðu svá; fóru nú hvárir sína leið. Jökull ok Úlfr gengu á jöklana, ok leið ekki langt um áðr enn Gnípa kom til þeira ok heilsar á þá kærlega. „Hvert ætlar þú at reika, karlmaðr?" segir hon. Jökull mælti: „Til hellis föður þíns, ok vil ek at þú segir mér leið". „Svá skal vera", segir Gnípa; gekk hon þá fyrir, ok létti eigi fyrr enn þau kvámu öll at stórum helli. Gnípa mælti: „Ekki ferr ek lengra, ok er hér nú hellirinn Surts föður míns; vil ek gera þér kunnugt, Jökull, at bræðr mínir eru ekki heima,

Sámr, Sniðill ok Eitill; er hann þeira bræðra verstr viðreignar, ok eru þeir farnir til skála þíns ok ætla at drepa menn þína alla, enn ræna góðsinu, ok ferr ek nú at hjálpa þeim; lifið vel“. Gekk hon svá sína leið, enn þeir gengu inn í hellinn. Var þá orðit myrkt af kveldi. Þeir sáu at þrjú flögð sátu við eldinn, ok var ketill yfir eldinum. Jökull lætr sér óbylt verða, bregðr sverðinu ok höggr á háls jötninum, svá aftók höfuðit, ok hraut ofan í ketilinn. Þá brugðu flagðkonurnar við, ok stóðu upp; í því viðbragði leggr Úlfr í gegnum aðra með spjóti, enn önnur hleypr á Jökul, svá honum var búit við falli, ok hörfaði fast. Síðan réðust þau á ok glímdu lengi, ok rákust um hellinn ok at eldinum; urðu þá allmiklar sviftingar, því at hvárt vildi færa annat á eldinn niðr; tók þá tröllkonan óðum at blása. Í því varð Jökli höndin laus ok hljóp undir hana, ok færði yfir höfuð sér ok steypti henni á höfuðit í ketilinn ok lét hon þar sitt líf. Síðan gengu þeir innar eftir hellinum, ok kómu at einum afhelli; þar heyrðu þeir mannamál, ok þóttust vita, at þau hjónin, Surtr ok Syrpa kerling mundu þar inni vera. Surtr mælti: „Seint þykki mér synir okkar koma heim“. Syrpa mælti: „Hvert fóru þeir, karl minn?“ „Spyrr þú at því, kerling“, segir hann; „ek sendi þá bræðr Sám, Sniðil ok Eitil til skála

þeira Jökuls ok Úlfs, þess erendis at drepa þá alla, enn flytja hingat góðsit; kemr þó ekki mikit fyrir þær dætr okkar. Geit ok Gnípu, sem Jökull drap". „Satt segir þú þat, karl minn sæll", segir Syrpa, „ok förum vit brátt til móts við þá, ok vitum hvat þá tefr". Þau gerðu svá; hljóp Surtr fyrr enn Syrpa seinna fram ór hellinum. Þetta sér Jökull, ok slæmir sverðinu til Surts ok á höndina, svá af tók í olbogabótinni; rak Surtr þá upp stóran skræk, ok réð á Jökul; varð þeira atgangr mikill ok harðr; barst Jökull allr fyrír orku sakir, enn þó var hann svá mjúkr, at Surtr kom honum aldri af fótunum; veitti Surti mæðit mjök, því at hann sótti blóðrás ákaflega; þess neytti Jökull, og brá Surti hælkrók, svá hann fell. ok snaraði Jökull hann ór hálsliðnum; fór síðan at leita Úlfs. ok kom hann þar at, er þau Syrpa ok hann áttust við, ok hafði hon komit Úlfi undir, ok grúfði niðr at honum, ok ætlaði at bíta hann á barkann. Jökull tók þá báðum höndum undir kjálkana á kerlingu enn setti knén á bakit. Syrpa mælti: „Skal mik svá grátt leika, Jökull". „At því mun þér verða", sagði hann, ok braut hana síðan á bak aftr ór hálsliðunum, ok var hon þegar dauð; fór Úlfr þá á fætr ok var stirðr mjök. Þeir könnuðu síðan hellinn ok fundu þar yfrit mikit góðs, gull ok silfr ok góð klæði, ok marga fá-

séða gripi; enn er þeir höfðu kannat hellinn, eftir því sem þeira hugr var til, gengu þeir í burt ok vildu vitja aftr manna sinna, ok er þeir váru komnir skamt á leið, heyrðu þeir óp ok háreysti mikit, ok allmikla skellihlátra. Jökull ok Úlfr sá þá hvar þeir bræðr váru komnir, ok höfðu byrðir stórar á herðum sér, ok hlupu hverr um annan fram. Enn er þá bræðr minst varði, kom Jökull at þeim ok hjó til Sáms í höfuðit, ok klauf hann í axlir niðr. Þá hleypr Úlfr at Sniðli með spjótit, ok sló undir hnakka honum, svá hann lá þar ok sparkaði fótunum. Þetta sá Eitill ok kastaði af sér byrðinni; hann hafði bitrlega skálm í hendi ok æddi fram til móts við þá með miklum jötunmóð, ok hjó til Jökuls; þat kom á lærit ok varð allmikit sár; kom þá Úlfr, ok sóttu þeir báðir at Eitli, enn hann varðist all-drengilega. Þar kom um síðir, at þeir gátu drepit hann; váru þeir þá bæði móðir ok sárir. Þar kom þá Gnípa ok spyrr: „Eru þit sárir sveinar?“ „Lítit er alt um þat“, segir Jökull. „Mál er heim at fara“, segir Gnípa. Þeir gerðu svá; enn er þeir váru komnir í skálann sagði Jökull Gnípu alt sem farit hafði. Gnípa mælti: „Mikil eru þessi tíðendi. at þit hafit drepit föður minn ok móður, ok systkin mín, enn ek hefi hjálpat mönnum ykkar, því bræðr mínir hefðu drepit þá alla, ef ek hefða ekki hér verit; eru

sex dauðir enn tólf lifa; hefir þú nú fullhefnt þinna manna, Jökull; enn ætla máttu þit, at mér mundi þykja mikill frændaskaðinn, enda vona ek at þú munir bæta mér þat áðr enn vér skiljum". „Svá skal vera", segir Jökull. Batt hann um sár manna sinna ok Gnípa með honum, ok váru þeir skjótt grónir ok albata; skorti þá ei þat þeir þurftu at hafa, ok var Gnípa þar jafnan; líða nú svá tímar; enn nökkurum dögum fyrir jól kom Gnípa eigi til þeira, ok þóttust þeir eigi vita, hvat af henni mundi orðit.

3. Atfangadagskveldit fyrir jól gekk Jökull seint út; hann sér hvar Gnípa gengr ok heilsar honum. Hann spyrr, hvar hon hafi verit, eða hvat hon segði tíðenda. Gnípa segir: „Víða hefi ek nú sveimat síðan, ok er mér boðit til jólaveizlu, ok vilda ek at þú færir með mér". „Þú skalt því ráða", segir Jökull, „eða hverr bauð þér?" „Þat gerði Skrámr er konungr er yfir öllum óbygðum, ok allir jötnar eru hræddir við hann. Son á hann sér er Grímnir heitir, allgott mannsefni, ok verðr í engan máta föður síns eftirbátr; ber hann svá hér af ungum mönnum, at vér vildum meyjarnar hann gjarnan eignast hver fyrir sik; er hann nú tólf vetra; ok þá þætti mér þú vel fram ganga, Jökull vinr, ef ek fengi hann". „Ek skal nökkut til sjá", segir Jökull. „Mál er komit

at ferðast“, segir Gnípa. „Ekki dvelr mik“, segir Jökull. Fara þau þá leið sína, gengr Gnípa fyrir, enn Jökull eftir; verðr hon heldr greiðfara. Þau ganga inn með firðinum, þar til er hann þrýtr; er þá langt af nóttu. Þá koma þau at hömrum stórum ok bröttum björgum; hon víkr þar upp at, sem einstigit er, ok koma þau þá at helli stórum. Gnípa mælti: „Hér er hellirinn Skráms konungs; hefir hann boðit hingat öllum jötnum ok flagðkonum, er í óbygðum búa, ok munu þeir færa þik til heljar er þeir sjá þik, hverju ek vilda ekki valdit hafa. Hér er gull eitt, er ek vil gefa þér; þar er í sá náttúrusteinn, at ef þú dregr gullit upp á fingr þér, þá sér þik enginn framar enn þú vilt“. Jökull þakkar henni gjöfina, ok ganga þau síðan í hellinn. Jökull sá at þar var tröllum skipat á báða bekki, ok heilsuðu allir Gnípu. Skrámr bað hana ganga um beina þeira; hon kvað svá vera skyldu; lét hon þá bera inn öl, þat sem áfengast var, enn þeir slokuðu stórum, ok var drykkjan óstjórnleg, svá þeir urðu allskjótt druknir; þá mátti heyra illyrði nóg ok árásir, einnig sjá margan hnefapústr ok hárrykkjur. Þetta þolir Jökull ekki, ok hleypr inn í þvöguna, ok drepr hvern af öðrum, ok hvern um þveran annan, ok er nú eigi traust um, at hverr kendi öðrum þessi fádæmi ok undr, enn engi sér Jökul. Er nú næsta gangmikit í

hellinum. Rotslær hverr annan ok drepr um síðir, þar til allir váru fallnir, konur ok karlar, utan Skrámr ok sonr hans. Jökull gekk innar at Skrámi, ok leggr sverðinu í gegnum hann, ok dettr hann þá fram á gólfit, svá þá varð dynkr mikill. Þetta undrast Grímnir, hverju gegna muni að faðir hans var veginn, enn sér öngvan mann, stökkr upp ok lætr sópa greiprnar um allan hellinn. Þetta þykir Jökli allmikit gaman, tekr af sér gullit ok vill eigi leynast lengr. Þat sér Grímnir ok ræðr á hann, ok takast þeir fangbrögðum ok glíma allsterklega, svá flest hlýtr upp at ganga; verðr þat um síðir, at Grímnir fellr. Þetta sér Gnípa, skellir upp ok hlær, ok mæltí: „Nú gerði gæfumuninn, sem betr var, ok mundu, Jökull minn, hverju þú hefir lofat“. Jökull mælti: „Góðs ertu makleg af mér; nú eru tvenn kostaboð, Grímnir, sá eini ek drep þik nú þegar í stað, sá annarr, at þú eigir Gnípu, vinkonu mína, ok skaltu vera konungr yfir Jötunheimum, sem faðir þinn var; vil ek ok gefa þér allan auð eftir föður sinn. Grímnir játar þessu; lætr Jökull hann nú upp standa, ok ganga inn eftir hellinum; þar var fagrt um at sjást, gull ok silfr nóg ok góð klæði. Hann skimast um hellinn, ok sér at þar eru tveir menn, lítt haldnir, karlmaðr ok kona; sitja þau bæði á einum stól, ok eru strengd niðr við stólinn með járnhlekkjum sterk-

um. Þau váru bæði mögr, ok þó fögr at áliti. Jökull gekk at stólnum ok spyrr þau at heiti. Hann segir: „Ek heiti Hvítsekr, son Soldáns konungs af Serklandi, enn systir mín Marcibilla. Skrámr jötunn heillaði okkr hingat, ætlaði hann Grími syni sínum systur mína, höfum vit verit hér fim vetr, ok er ek nú fimtán vetra, enn systir mín þrettán vetra; hefir því valdit Marcibilla, at ek hefi svá lengi lifat, því at hon sagði þeim feðgum, at nornir hefðu spáð henni að hon mundi deyja þegar í stað, ef ek væra í hel sleginn, enn þeir trúðu því; nú ef Skrámr vissi þat þú værir hér, mundi hann láta drepa þik, ok hafa þik í spað, því svá hefir hann fleirum gert“. Jökull svarar: „Ekki þurfum vit at óttast hann, því at hann er nú dauðr ok alt hans hyski, utan Grímnir, því ek gaf honum líf“. Slíkt eru góð tíðindi“, segir Hvítserkr, „ok muntu gera vel ok gefa okkr líf“. „Svá skal vera“ segir Jökull; eftir þat leysti hann þau, ok gaf þeim vín at drekka; váru þau þar þrjár nætr, enn fjórða daginn bjóst Jökull til heimferðar; gáfu þau honum góðar gjafir, Grímnir ok Gnípa: tafl vænt ok góð klæði með guðvef, ok sverð hit þriðja, er Jökull bar síðan alla sína æfi, ok kallaði þat Grímnisnaut, ok marga aðra fáséna gripi, ok hvat hann vildi eiga ok í burtu hafa; báðu hvárir aðra vel fara. Var Grímnir þar eftir ok Gnípa, enn þau syst-

kin gengu með Jökli ok kómu til skálans. Allir fögnuðu vel Jökli ok félögum hans. Leið nú svá vetrinn. Enn sumardag hinn fyrsta kom Grímnir ok Gnípa, ok heilsuðu hvárir öðrum vel. Grímnir bað Jökul ganga með sér ofan til sjávar; hann gerði svá; enn er þeir kómu þar, sá hann skip með rá ok reiða fljóta fyrir landi með farmi. Grímnir mælti: „Hér er bátr, er ek vil gefa þér ok Gnípa vinkona þín; höfum vit barit hann saman í vetr“. Jökull þakkaði þeim vel, ok mælti: „Ek vil hér í mót gefa þér, Gnípa, alt þat góðs, er var í helli föður þíns“. Þau þökkuðu honum bæði, ok báðu hann kalla á sik, ef hann þyrfti lítils við; skal okkr ekki hægt um vera, ef eigi förum; munum vér skilja hér at sinni at sýn, enn eigi at vináttu“. Gengu síðan heim, enn Jökull bað menn sína at hraða sér; þeir gerðu svá, stigu á skip ok létu í haf. Jökull mælti: „Hvat skulum vér heðan halda?“ Hvítserkr svarar: „Ef ek réða, þá skyldum vér fara til Serklands“. Jökull segir, at hann skyldi því ráða —: „tak til ok seg fyrir leiðinni“. Hann segist svá gera mundu. Gaf þeim síðan vel byri, ok kómu við Serkland, í þá höfn er þeir vildu kjósa, fyrir höfuðborg Soldans konungs. Konungr sendi til skips, ok þegar hann vissi hverir menn at landi vóru komnir, gekk hann sjálfr til strandar. Hvítserkr ok Marcibilla runnu í móti honum;

varð þá mikill fagnaðarfundr. Konungr bauð Jökli heim með sér til veizlu með alla sína menn, ok þat þáði hann; ganga síðan heim til hallar; settist konungr í hásæti, ok á aðra hönd honum Jökull enn sonr hans á aðra; var Jökli þar leitat hinna helztu virðinga. Konungr spyr Hvítserk, hvat fram hafði farit um hans æfi, síðan þeir skildu; hann segir honum alt sem greinilegast, ok hversu Jökull hefði hjálpat honum, ok hverr afreksmaðr hann var. Konungr lét vel yfir, ok kvað hann afbragð flestra manna. Var nú gleði mikil í höllinni ok glaumr, ok drukkit fímet ok klaret. Þar var sungit, básúnat ok leikit með allra handa hljóðfærum er fá kunni. Enn annan dag veizlunnar hefr Jökull upp bónorð sitt, ok biðr sér til handa Marcibillar konungsdóttur. Konungr tók því vel, ok segir at þat væri maklegast, at hann nyti hennar ásta; var þetta at ráði gert, ok brúðkaup sett, ok Marcibilla inn leidd í höllina með allri gleði, þeiri er fást mátti í því landi; var nú aukin veizlan at nýju. Konungr gaf dóttur sinni hálft Serkland. Veizlan stóð hálfan mánuð, enn at henni liðinni, leiddi konungr ok Jökull með góðum gáfum út hvern mann, ok hurfu þeir síðan heim aftr. Jökull gaf Hvítserki taflit góða, ok skrúðann þann er Grímnir gaf honum; var þat allgóð gersemi, ok sórust þeir í fóstbræðralag

ok lögðust í hernað ok leituðu sér fjár ok frægðar, drápu berserki ok illþýðisfólk, enn kaupmönnum gáfu þeir grið ok heldu heim at hausti; gerðu þeir svá sex sumur í samt. Enn er þeim leiddist í hernaði at vera, settust þeir at löndum. Þá andaðist Soldán konungr faðir Hvítserks; var hann þá til konungs tekinn yfir alt Serkland. ok fekk sér drotningar, dóttur konungs í Blálandi. Þá gaf hann ríkit í vald Jökli fóstbróður sínum, ok þar með konungs nafn; stýrði Jökull ríki sínu alt til dauðadags; átti hann mörg börn með sinni drotningu Marcibilla, ok tók sinn konungdóm ok ríki eftir hann; ok lýkr svá frá honum at segja.

NÖFN.

Jón sagnfræðingur **Jónsson** segir enn fremur um Íslendingasögur:

„Upp á síðkastið hefur lestur fornrita vorra mjög farið þverrandi, að minsta kosti í sjóþorpum og kaupstöðum. Nú er svo margt annað að lesa, t. d. öll blessuð blöðin. Allir, sem eitthvað þykjast hafa aflögum, þurfa endilega að halda megnið af blöðum þeim, sem út koma. Þótt það sitji illa á oss að telja menn af blaðakaupum, viljum vér samt í öllu bróðerni benda þeim á að halda einu blaðinu færra og kaupa heldur Íslendingasögur, sem þeir geta fengið smátt og smátt, eða einhverja aðra góða bók í staðinn. Það er nærri því sorglegt að vita til þess að nú skuli vera svo komið, að fjöldinn allur af þjóðinni þekkir ekki Íslendingasögur nema af afspurn, og það ekki einu sinni nema sumar. Af lærisveinum þeim, sem árlega taka inntökupróf í lærða skólann, eru þeir margir, sem ekki hafa lesið þær, og fjöldinn allur fer svo úr skólanum aftur, að hann þekkir ekki aðrar af sögum vorum en þær, sem íslenzkukennarinn lætur þá lesa“.

(Elding 37. tbl.)

TAYLOR INSTITUTION
DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA